UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01776490 3

NNÍ BIBLIOTÉKA

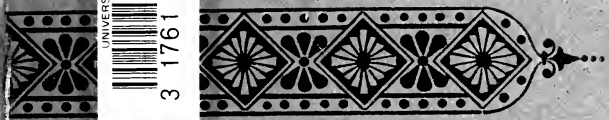

SLPY A PAPRSKY

V

BÁSNÍ

A. HEYDUKA

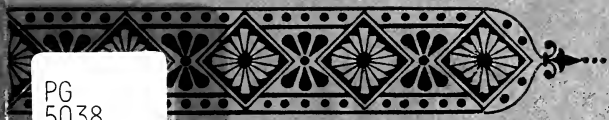

PG
5038
H48S58
1888
c.1
ROBA

tel J. OTTO v Praze

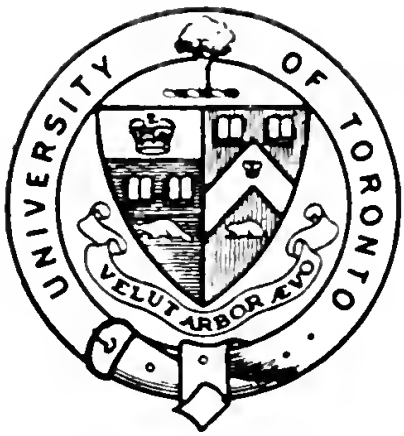

Purchased From

Funds Donated

by

The Andrew W. Mellon

Foundation

SALONNI

BIBLIOTÉKA

Redaktor

FERDINAND SCHULZ

Číslo LVIII

Šípy a paprsky

V PRAZE

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKARNA

1888

ŠÍPY A PAPRSKY

BÁSNĚ

ADOLFA HEYDUKA

V PRAZE

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKARNA

1893

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA.

TISKEM J. OTTY V PRAZE.

SVÝM BÝVALÝM ŽÁKŮM

NA PAMÁTKU

UTĚŠENĚJŠÍCH CHVIL

VLASTENECKÉHO NADŠENÍ.

Co zpívat?

Co mám zpívat? Plné jaro v duši,
plno zpěvných ptáků, plno hnízd,
křiku nepřátelův nepřehluší,
ani šípů jejich zvuk a svist;
co jsou verše proti lestné zbrani,
proti jícnům k vraždě hotovým?
V kladiv hluku mečů při kování
zaniká i nejzvučnější rým.

Co můž' zpěv, kdy lesť a zášť se množí,
by nám utýraly rodnou zem?
Kde že jsou ti bojovníci boží,
před jichž křižák prchal hlaholem?
kde jich písně, sokolím jež letem
vznášely se z ňader kovových?
kde ta záře řinoucí se světem
ve válečných vozu kolejích?

Kde ten ruch, jenž chlapce v reky mění,
kde ten zápal zašlých slávy dnův
s nadšením mřít za své přesvědčení?
kde žár srdcí dávných Husitův?
Všecko mrtvo; chabosť jařmo tuží
na schýlený po otrocku vaz . . .
Kde jsou bohatýři, kde jsou muži,
kde ten požár srdcí, mysli jas?

Běda, běda! Kdo ten nával zmůže,
kdo protrhne nepřátelskou léč?
či jim v ústret stláti chcete růže,
líbat krví bratrů zpitý meč?
či jak dítě těkající sadem
padnout chcete v hnízdo hadů zlých?
Dosť, kdo Čechem, otců za příkladem
na křídlech se zvedni sokolích!

Vzlétni k slunci, ku pravdě a kráse,
naber v ňadra čarný jejich svit,
vlastem k síle, pokořeným k spáse
myšlénkami uč se vítězit;
daleké nechť opět žasnou světy,
že můž láskou zanícený duch
trup vzkřísiti téměř třistaletý,
co nekonal posud ani Bůh! —

Vlasti.

I.

Dnes píseň moje Tobě, matko, vděčí,
rád s Tebou bych, než zaklopí mě rov,
jen hrstku pohovořil květných slov
Tvou krásnou, milou, čarodějnou řečí;
ach, vlídně-li jen na mne pohledíš,
žal z ňader tratí se i všaká tíž,
a vše, co rvalo hruď, se divem léčí.

Viz, před Tebou se ve prach hlava kloní,
Tvých hrdin stopu políbit mne nech,
ač nehodností tají se mi dech,
a svatou hrůzou oči slzy roní;
však vše se mění: zrak, jenž dříve has',
on vůlí Tvou se stane střelou zas,
a pěvec rekem na ohnivém broni.

Sbor stínů posvátných zřím kolem Tebe,
hle, těsnají se jako valy hor,
a v nebi nad nimi hvězd září svor
tak velikých, že nestačí jim nebe;
ať saní okřídlenou roste hněv,
té nehynoucí záře čárný zjev
z tvé slávy koruny už nevystřebe.

A co jsem já, jejž noha oněch stínů
jen jedna zašlápnout může na věčnosť?
Svých písní však kdybych vypěl skvost,
jejž vyhlatila krása v ňader klínu,
on nestačil by na jediný pyl
těch čarných květů, jimiž ozdobil
Tvé čelo Tvůrce blankytného týnu.

Však vím, nechť mluvím dětinnými slovy,
Ty nitro mé, mou celou duši znáš,
vždyť mateřsky se na mne usmíváš,
a v klíně Tvém má hlava sobě hoví;
já, který bázliv u Tvých nohou klek',
ne chválu pěju Tvou, jen skrovný děk,
než vzejde doba Tvému prorokovi!

II.

Ó vlasti, matko svatá,
kde čela Tvého svit?
Tys Pallas z chrámu vzatá,
a zlomen je Tvůj štít.

Hrot z ruky vyrvali Ti,
a bez plátů je hruď;
zrak bez naděje svítí . . .
ó vzbuď se, živa buď!

Chraň slávu: rodné věno,
a potři hněv a lest,
dej přilbu na temeno
a vezmi kopi v pěst!

Pak zkrystalují v těchu
všech srdcí hlubiny:
zpěv z těžkých bude vzdechu
a ze slz rubíny. —

III.

Kde Všehomíra, drahá rodná zemi,
čarodějný ráji, první mezi všemi,
dalekého světa hvězdná *Dráho mléčná*,
myšlénky a krásy písni nekonečná,
matko bohatýrů, nad niž není jiné,
svol, ať z nitra mého skrovný zpěv Ti plyne.

Což jsi vytrpěla po svůj život celý!
Bouře nejdivější Tebou burácely,
přes Tvá vroucí ňadra valilo se moře,
krevné, rudé moře trápení a hoře,
hrozné vlny smutku, slza krůpěj každá,
a za nimi znova tisícerá vražda.

Bylas bílou srnou, na niž z temna houští
sup a káně žravé střelhbitě se pouští,

jež Ti svoje spáry, zaostřené dýky,
v drahé srdce vryly — hnízdo pro slavíky,
a když hynula jsi, po tom děsném honu,
děli: »Sup má právo hubit po zákonu.«

Za každým Tvým krokem siná pomsta tíhla,
ve slujích a skalách šeré vlky líhla,
ti do stádce Tvojich myšlének se kradli,
až ty nejjasnější za kořist jí padly,
a když zhynula jsi, drahá česká máti,
ještě vavřín z rakve závisť ukradla Ti.

Ocelová noha splašeného Věku
dusala Tvá ňadra, plná luzných vděků,
každý úsměv jeho prznil Volnosť naši,
podvodným byl kupcem, který v samopaši —
na Tvůj-li se prospěch uklonily váhy —
meč dal protiváhou, plný rudé vláhy.

Ubohé Tvé děti krví byly křtěny,
nenávisť a hana byly jejich pleny,
a přec podmanitel jdoucím na popravu
vzal jen časný život, věčnou dal však slávu;
neumírá tělo, pokud srdce v hrudi,
jeden věk-li uspal, druhý zas nás vzbudí.

Velikým je národ, pod řízou kde prostou
a pod střechou z došků hrdá srdce rostou,
kde cudností nachem líce děv se pýří,
a z jonákův očí bleskem vzdor se šíří;
kal, jejž vášeň vrhá na nás ze svých spárů,
olejem jest rodné lásky do požáru.

Také zádumčivosť volati múž' hlásně,
meče práva zvoní často z prosté básně,
plamen, jenž se chvěje, jindy také šlehá,
neusíná každý, na lože kdo lehá,
myslí, vymýšlí snad — přišlyť doby jiny —
zkazky pro své děti, pro vlasť mužné činy.

IV.

Kdy váznu v síti černých snův,
kdy čelo puká, ňadro hyne,
Tvá náruč, země hrdinův,
vždy mateřsky mne k srdci vine.

A poplašený ňader cit
jak pták, když trní hrot ho spíchal,
hned tichne, jak by v dlaň ho chyť
a na kleslou mu hlavu dýchal.

A blažen jsem, má radosť hned
jak dítě výská si a tleská —
tak kouzlí něh Tvých čarný vzhled,
má krásná, svatá vlasti česká!

V.

Kolik hvězd se v klenbách azurových,
kolik květů s jara v luhu mění,
kolik listu na stromech a křovích,
tolik dávám Tobě políbení,
svatá vlasti, matko vznešená!
Toužím't jizvu každé vrahuv dýky
zaceliti ubledlým svým retem
a zášť vychrlenou nájezdníky
zasypati písní polním květem.
Ó kéž všemi tak jsi těšena!

Kéž lze vyrvat veškeré ty trny,
kéž lze zničit veškerý ten jed,
kéž lze zlatohlavem skrýti skvrny,
kéž lze zahnat všecka hejna běd,
jimiž vrah Tě týral od věkův!
Výše-li pak hodláš stoupat k cíli,
aniž stupňů pevných Tobě dost,
bleskem zraku Svých mne sval v tu chvíli,
syn jsem Tvůj a mám to za milost,
Tvým-li prahem mohu být... Ó mluv!

Jedno nebe, jedna vlasť.

Či bys chtělo k moři plouti,
či bys k horám létlo,
kdyby ti tam, srdce moje,
nové štěstí kvetlo?

Neplulo bych, nelétlo bych!
Víc ten sad mne jímá,
kde můj otec hlavu složil,
mát kde tiše dřímá!

Neplulo bych, nelétlo bych,
na vždycky mi dosti
na té půdě, jež mi v hrobě
drahé děti hostí.

Neplulo bych, nelétlo bych;
milejší mi kraje,
hoch kde smědý při pasení
hraje na šalmaje.

Neplulo bych; nechtělo bych
s tím se loučit luhem,
kde si rolník písně zpívá,
pole brázdě pluhem.

Neplulo bych, nelétlo bych;
tam si srdce žádá,
kde při plení trávy děvče
drobné zpěvy skládá.

Neplulo bych, nechtělo bych
z hor půvabných tísně,
kde se život k nebi vznáší
na perutích písně.

Neplulo bych, nechtělo bych
jiné hledat těchy,
nad mou hlavou jedno nebe,
v srdci jedny Čechy!

Národu.

Bůh žehnej nadšené Tvé davy,
můj národe, vždy obětavý,
jenž za své řeči majestát
a za své vlasti vznik a slávu
pln pýchy šel jsi na popravu,
vždy hotov za ni život dát.

Bůh žehnej síle Tvého rodu
i práci Tvé i znoje brodu,
jejž v brázdy zaorává pluh;
Bůh žehnej jaré mysli vzletu,
dej věčnosť písním Tvého retu
a zdar, jímž ramen sval by tuh'.

Dej jasné blesky do Tvých zraků,
a každé mysli křídla ptákuv,
již pevně v slunce noří zor,
stín učiň z postav našich katů,
změň ve chrám krásy každou chatu
a v bohatýry kmeny hor.

Vzbuď v každém srdci, v každém rodě
žár ku pravdě a ku svobodě,
a na porobu svatý hněv,
a ve ztuhlých již ňadrech robů
nech vypučeti v pravou dobu
zas růže lásky jako krev.

Českému severu.

Český severe, ty půdo svatá,
hradbo vlasti rekuv, štíte náš,
ochranou jež proti střelám kata
do blankytu hrdě vyrůstáš;
k tobě zírám modré od Šumavy,
oko plane, zardívá se tvář:
vidímť horstva tvého vážné hlavy
znova líbat červánkovou zář.

Vidím Bezděz, Milešovky čelo,
horských pavezníků sivou skráň,
vědomí kam bleskem zaletělo
s ňader země dravou plašíc káň;
hoj, ký ruch, jak na květnatém luhu
náhle včel když objeví se roj:
družka k družce vine se; druh k druhu,
sesíleni práva na výboj!

Mluva otcův zahnána z těch sadů,
rajskou pělkou zavítala zpět,
v očích slunce, v tváři něžnou vnadu,
purpurovou růží cudný ret;
píseň kvete v ladném jejím dechu,
srdcim rostou křídla na podiv, —
aj, zabraný kraji padlých Čechů,
rodný syn se vrací do tvých niv!

Z krve otcův, za doby jež kruté
do vyhnanství vražedný hnal hrot,
o peruti vzlétá rozepnuté
ujařmený dříve český rod,
k slunci slávy nadšením se vznáší —
samý švehol, samý zvuk a jas —
ač káň černou hněvá to a plaší,
skřivánkům že přišlo jaro zas!

Nechť víc není paž než mozolitá,
pevná vůle pouze, pevná dlaň,
jen když v srdci plane to a svítá,
jen když myšlénkami jiskří skráň;
však klín rodné vlasti posavade
pokladův a skvostů chová dosť,
těm, kdo k ní se kloní, štědře klade
sílu v paže, v ňadra mohutnosť.

Cizím matka z pokladu-li dala,
dá svým vlastním dětem stonásob,
či by reky, které odchovala,
na vždy za podnož směl poutat rob?
Či by na vždy jazyk dal si rváti
rodné vlasti první dědic, Čech,
řeč, již v duši vlíbala mu máti,
klenot otců, nejsvětější všech?

Svým buď, pomezní ty půdo rodná,
a kde zabrána jsi, padni zpět;
vzmuž se! žádná slza není plodná,
leda písní vypučí-li v květ.

Tajně-li však, kdož se v krvi brodí,
na porobný chystají se lov,
sáhni v nitro země, kde se rodí
kromě zlata ještě jiný kov!

Nechať zpátky pádí k Nakléřovu
s krvavými pouty černý běs,
by konečně z věkového rovu
bílý cherub volnosti se vznes'!
Ty, jež dřímáš, hlavo, strastmi jatá,
oko vzhůru! k činu, k práci spěj!
Český severe, ty půdo svatá,
Bůh tě vzbuď a chraň a požehnej! —

P r a z e.

latá Praho! S hrudí rozechvělou
u Tvých nohou bledou kloním tvář,
prostou píseň — ne, svou duši celou —
pokládám Tvé slávy na oltář;
neodmítej pěvce ze zátiší,
kojeného krásou ve Tvých zdech,
ač co v noci v ňader zkvetlo říši,
rozvanul mu první rána dech.

Zlatá Praho, pohádko má tklivá,
plná luzné krásy, plná vnad,
jako Vesna růží pamětlivá,
slétající s kouzly do zahrad;
každý vzhled Tvůj nadšením mne zvedá,
každý budí písně ručí zdroj,
hruď však jara postrádá a nedá
dosti květů Tobě — na ústroj.

Na hornatém stolci kyprých svahů
vysníváš Svůj tisícletý sen,
mučenník stál na každém Tvém prahu,
ku svobodě světlem odkojen;
jeho krev vši ovlažila nivu,
na níž nesvár měl svůj hodokvas,
Tvých mohutných dějin při odlivu
zaúpěly věky, obzor has'.

Nejsi-li všech sokyň velebnější?!
nezdobí-li Tebe zdrojem svým
dcer nejkrasší pošumavských skrejší,
ovíjíc Tě pasem nádherným,
nelíbá-liž paty Vyšehradu,
jenž Ti snouben, hrdý sníživ týn?
nešepce-liž družkám jeho radu:
»Vtulte se již v hebký matčin klín!«

A přec, matko, Tvoje snivé tváře
nevýslovný ukrývají žal,
vždyť z té skvoucí nad Tvou hlavou záři
ostrý, trnový se vínek stal;
posud záští zrak svůj kosý mračí,
svárem sílí ňadro plné zlob,
leč již marně! víc Tě nezatlačí
v tři sta roků přichystaný hrob!

Nech Tě dravosť šperků oloupila,
divý čas bil úpletí svých hřiv,
z moře slz vždy čarovná jak víla
vznesla jsi se věkům na podiv;
v Tobě čelo věnčí, ňadra zdobí,
v Tobě peruť tříbí jarý duch,
touže vzlétnouť k slunci nové doby,
na hvězdami věštců zkvetlý luh!

Však Tě zase přiozdobí cele
klenot žezla, skvostné řízy lem,
jak ty mosty vyklenuty směle
nad velproudu Tvého ramenem;

to jsou ony ducha mosty zlaté,
po nichž sjíždí síla u věd chrám,
vědomí by číše vrchovaté
nazpět nesla mrtvým končinám.

Srdce vlasti, jak Tě duch můj něží,
nechať dravý pohubil Tě věk,
však tu čárnou korunu sta věží
ve prah nestrh' posud žádný rek;
nechať po pás topila Tě v krvi
vášní rozkacená šelma zlob,
k blankytu jsi obrátila brvy,
a k Tvým nohám padal vítěz — rob!

Z myšlének Tvých zvlněného moře
plamen činů šlehal šíř i dál,
k slunci nesa pěvců bílé oře,
kdo byl z Boha, šťastně doplaval;
a jak mile ze všad nyní zvučí
vroucí písně s nebe spadlých lyr,
při nichž dítě modlitbě se učí,
slavným činům junák bohatýr.

Velebností Tvojí, Praho, v žase
zdrcen zkrotne zloby dravčí řev,
až stolistou růži slávy zase
upevníme na Tvou korouhev;
však už vlaje nad šikem Tvých kněží,
kteří v ruce palmy, v očích lesk,
zlatem, v mysli hlubinách jež těží,
vpisují se do věčnosti desk.

Nedbej zloby! Kolem Tebe stojí
věrnosť hradbou, právo drží štít;
nechať lítosť v plamenech se rojí,
skráně Tvé nám nesmí porušit;
Tebe, matko, rváti nedáme si,
pokud hymnem hlaholí Tvá řeč;
božských práv i ďábel sám se děsí —
růže trní má a volnosť meč! —

Nechať na Tvých ňadrech vykrvácel
nadšeného lidu pyšný květ,
nechať každou hlavou kat již kácel,
mřel král ducha, zdárných činů svět,
přec vše marno! Těžké zlaté klasy
vzrostly divem z nachu hrdin těch;
šlechty není, však nač třísnit řasy?
rodíť se nám zpod doškových střech!

Hle, jak skvostné paláce si staví,
s okřídlenci jezdí v sboru mus!
Těm už nelze korun strhnout s hlavy
dravou smečkou popravcových hrůz;
hle ty zdroje, jimiž žízeň hasí:
umění a věda! Jaký šum
síly s krásou! Nápoj ten nás spasí,
pijte, pijte, leťte k nebesům! —

Nuže, Libuše sne zkamenělý,
kveť a rosti v čárnou velebnosť!
jak dřív vrazi před Tebou se chvěli,
tak ať chví se zpupnosť, hněv a zlosť;

kveť a rosti! Tábor českých dětí
zahalí Tě ve své lásky plášť,
před střelami slávy Tvé nechť sletí
v propasť zapomnění svár a zášť!

Nechať stíny nad Týnem se vznáší,
vanot jejich perutí nechť vzdech,
již svým zjevem ducha nezastraší:
za svůj národ žil i zemře Čech;
z rodných lip v čas laury vykouzlíme,
Pantheony ze ztracených chat!
Slovanská Ty Praho, Český Říme,
kveť a rosti, slávou vrchovat! —

Naší naději.

Jak zralý klas v hruď matky země setý
k vám ukláním se dnes, vy outlé květy,
z nichž na skráň vlasti, kde teď bují hloží,
čas bohdá vínek krásných činů složí.

I zřím vás duší růst a kvésti tváří;
zrak zadumán v kraj milých tužeb září,
sny krouží kolem hlav včel zlatým rojem,
a srdce buší v prsa síly zdrojem.

Když zírám na vás, mladí bohatýři,
jak čelo klene se a prsa šíří,
jak tuhne paž, a hvězdou zrak se jasní,
jste každý zvlášť mi jara vonnou básní.

Jak luzně kyne z rudých poupat retů
ta česká mluva plna svěžích květů,
ten krásy proud, ten skvostný pohár léku,
a choral práv a hymnus sladkých vděků!

Nuž proputujte každý dům a pole,
vy naší slávy mladí apoštolé,
a zbuďte vše, co jato spánku tíhou,
své mysli perutí a činů knihou.

Ó zbuďte lid a plašte bludu mraky,
by ve svůj ráj, jenž střežen hněvu draky
a meči katův, šťasten přišel zpátky
a sourozenci byly hrad a chatky.

Co činu orlům nedaří se více,
to učiň myslí vašich holubice;
a vsaďte pak, až zloba křídla schlípí,
na osamělý hrob můj snítku lípy.

Českým dědinám.

O zdrávy buďte, české dědiny,
vy zřídla síly první mezi všemi,
vy sladké řeči stráže jediny,
když cizota k nám zrady kročejemi
jak liška kradla se a právo třela,
vám zvučnou písní vzpomínka buď vřelá
a zanes požehnání vaší práci,
jak jaro z jihu nesou zpěvní ptáci.

Ó zdrávy buďte, vísky, mnohý hrad,
jenž ondy na vás hrdě zřel a dravě,
již s výše shrotil se a v trosky padˊ
a jenom báj v něm bloudí ostýchavě
a naříká a napořád se diví,
že vy, tak malý, posavad jste živy,
že jaře kvetou vaše pokolení,
a po jeho že dávno stopy není.

A pozdraven buď krov váš veškeren
a každý práh i okénko i dvéře
i lípa na návsi i vážný klen;
již pohádky si vypravují v šeře,
i při zdi na hřbitově šeřík starý
i réva na polední stěně fary
i kyprá jedle blíže křižovatky,
sloup s obrazem kde stojí Boží Matky.

Buď zdraven, chaty, vašich došků mech
i stěny, třeba zpuchřely a stlely,
i rozložitá třešně na humnech,
kam z oulu letí rojící se včely,
i studně roubená, jež rod váš svěží,
i les, v němž chuďas v zimě klestí těží,
a všecko, všecko, co kol rozestláno,
buď ku zdaru vám, vísky, požehnáno!

Buď požehnán váš lán i les i luh
a vaše nivy úsměvné a sady,
v nichž s keřem růží kvésti dává Bůh
i písním prostičkým, leč plným vnady,
že těm, kdo slyší, jako u vidění
svět skutečnosti v pohádku se mění,
až chvějící se ruku na hruď tisknou
a z ňader vzdech a z očí slzy trysknou.

A požehnán buď veškeren váš lid,
jenž v bědstvích všech i ve úmoru tuhém
svým věrným, českým srdcem nevystyď
a zpívá si, svá pole brázdě pluhem;
jenž, zpupný pych když nevráží naň hněvem,
svým dítkem těší se a dítě zpěvem
a klasy s kvítím tomu v kytku váže,
kdo v pouta zlob svých jímati ho káže.

Nám svatou, vísky, každá vaše síň,
jež v zimě milých pohádek je plna;
jak potok luhem vámi život plyň,
v němž na sta květů líbá každá vlna,

a svěží les, jenž na úbočí dumá,
ať ladné písně do spánku vám šumá,
a zlatý červánek, jenž ráno věští,
syp blaho v úkryt váš a zdar a štěstí!

Ó požehnány na stotisíckrát,
o zdrávy buďte v daleku a šíru,
vždyť vím, že znova z nízkých vašich chat
jak ondy vstane tábor bohatýrů,
již v šatech žebráků, leč s králů čely
zář české slávy světem roznášeli
a chrabrosť v srdcích s libozvučným retem
svět na peruti vzali orlím vzletem.

A vím to, vísky, jistě, že jak dřív
žen vašich krása odkojí nám reky,
již zloby nájezdníkům na podiv
v čas shluknou se, jak vlny horské řeky,
když kyne čas. Já vím, že Bůh vás spojí
přes odpor všech, kdož proti právu brojí,
že kmet i hoch se jarým turem vzchopí
a vlasti urvat nedá ani stopy!

Ó buďte žehnány! Zpod vašich střech
duch dozrává i srdce odhodlaná;
hle, z jisker práv, jež nepřítel nám zžeh',
zas zora vstává krásnějšího rána;
již není pouhý sen, co z českých skrání
nám zdatným křídlem mraky hněvu shání,
a není hříčkou již, co plece vzpírá
a v brázdu tlačí pluh a kleče svírá.

Ó požehnány buďte, Bůh vás chraň,
nechť kolem bují svár a čas se mračí,
kdo ve vás skryt, ten láskou k zemi vzplaň,
by rozkacené zloby peruť dračí
nás nesmetla v tlum otroků v a robů;
jest lépe mříti na otcově hrobu,
než ztratit vlasť a řeč a v pláče brodu
žít k hanbě sobě samému i rodu!

Ó požehnány buďte, Bůh vás vznes',
by síla vaše v jarém vzešla vzrostu,
by jiskry čela, chvějící se dnes,
v čas vznítily se do slunečných skvostů
a v podiv ozářily vesmír celý
těm k hanbě všem, kdož zhubiti nás chtěli!
Jen bdít, jen bdít, hle! nepřítel váš blízký!
Bůh s vámi buď a sil vás, české vísky!

Vltavě.

Mám Tě opěvati, proude svatý,
jehož zřídlo v lůno věčných skal
anděl krásy něhou vlasti jatý
z pohádek svých očí vyplakal?
Mám Tě zvučným obsypati květem,
barvou zdobit zářivý Tvůj zjev?
Lze-li krásu líčit zvučným retem?
soše dlátem purpurnou vlít krev?

Vyjdi vstříc mi, Vil pohorských knění,
jejíž vnady čarodějný jas
v lesa šeru líbezně se mění,
jak kdy slunce padá na topas;
přituliž mě k srdci paží ladnou,
jako tulíš nebesa i zem,
než poupata písně v čele zvadnou,
kastálským buď pěvci pramenem.

Ó jak srdce okřívá i duše,
jak se jasní zakalený zor,
pozíraje ve blažené tuše
ku Tvé skrýši ve dvoraně hor;
jak se zdouvá jarost v pěvce hrudi,
vroucích ňader tají se mu dech,
zírá-li, jak krása Tvá se budí
v tajemného zřídla křišťálech!

Řeč jak svatá Jiříkův a Janů
je Tvůj pramen průhleden a čist,
pokropíš-li kvítí v luny vzplanu,
zázrakem jsou koruny i list;
čím víc rozdáváš své čárné skvosty,
tím víc nebe vrhá Ti jich v klín;
nad kněžkou jak svými letorosty
nad Tebou hvozd nese baldachýn.

Rajské vlasti živitelko štědrá,
mateřsky jak o své děti dbáš!
Ó těch darů, na sličná jež bedra
usmívavě pro ně nabíráš!
perly v klínu, v líci vděk a krásu,
svěžesť v hrudi nese vln Tvých brod,
že i slunce hledí plno žasu
závistivě do těch zlatých vod.

Pasem Lady zjevuješ se oku,
protkávaným skvosty luzných něh,
jejž kol kyprých opjala si boků
matka vlasti, krasší bohyň všech;
nekryje-liž půvab jeho zpoly
světice té rozpoutaný vlas?
hle, jak k němu s luhů, niv a polí
svíjí v kytku s kvítím zlatý klas!

Však ne pasem, tepnou božské hrudi
je Tvůj lepý, stříbropěnný zdroj;
líbá chaty, pyšné hrady budí,
smývá slzy běd a robství znoj,

těžké žaly rodné české lásky,
mučenníků purpurovou krev,
prolitou kdys od cizácké chásky
tamo v luhu, onde v stínu dřev.

Aj, však posud při měsíčném svitě
pověst sní v těch hradu rozvalech,
v zlaté struny sahá na varytě
zvučnou písní každý její vzdech;
zpíváš s ní — a celý národ zpívá,
jsoutě písně vrchem jeho věn,
do nich věčnosť s vysoka se dívá
jako hvězda jitra do Tvých pěn.

Zázrakem je pramen křišťálový,
peřestým jejž kvítím zakrýváš;
jak ten olej džbánu siré vdovy
v Sareftě, jíž žehnal Eliáš:
temení se, vzrůstá, neumírá,
jako česká věrnosť, síla, ctnosť!
potřených jak hrdin pevná víra
zrakem orla zíráš v budoucnosť.

Vím, proč pláčeš hornatými kraji
pláčem duší mocí zabraných,
dravý sup že černých jedlí v taji
holubům a pěvcům vrahy zlíh';
vím, proč peříš se, kde Satan dráhu
úkladně Ti tarasiti chtěl:
léčných perel nádheru a vláhu,
odkojencům Slávy záviděl!

Zvítězilas! Srdcem vlasti — Prahou —
neseš klenot křišťálových vln,
Vyšehrad kde s hlavou dávno nahou
bez koruny stojí, žalu pln;
proč se kalíš, proč as kvílíš přece,
čím tě jímá král ten plný lat,
Magdalenou své že nížíš plece
líbajíc jej pokraj skalných pat?

Nenaříkej, zjasni mutné tváři,
viz, tam nový lidu velechrám,
jejž si národ v nové doby záři
láskou vybudoval sám a sám;
plesej! — Nelze! Doběh' věže právě
rudých žalů rozpeřený tlum,
na níž seřadili hlavu k hlavě
hroznym darem dravým krkavcům.

Prchni, prchni! Ovlaž raděj kraje
neskonale vábných svahů těch,
na nichž onen rudý nektar zraje,
skvostnější než rýnský rodí břeh! —
Ustaň! Tamo cizí hněv Tě chopí,
v cizím moři zhyneš! — Plynu přec,
nechať aspoň žal můj cesty kropí,
jimiž bloudil český vyhnanec!

Nezahynu! Zlatou vlahou z moře
žhavým slunce vypije mne rtem,
vílou oblak k rodné slétnu hoře
živit vlasti zdroje obrodem;

věčně budu oviječi luhy,
na nichž květem bují písní ruch,
však mnou jako stuhou skvoucí duhy
navždy Čechy s nebem poutá Bůh!

Vaše slzy skrývám všecky v klínu,
ba i slzy těch mnou střeže Pán,
na srdci již svatou vlastí hlínu
za daleký nesli ocean;
a kdy žal jim bílá čela znojí,
soustrastně je beru na milost,
požár citů dusí, ňadro hojí
můj oblakem vyrosený skvost.

Mne jak vlahou obrozuje nebe,
obrodí též láskou slávy květ,
či by srdce odloučena sebe
věčně věkův chtěla kamenět?
Všem, jimž políbení jedné matky
zlatou hvězdou hoří na čelech,
vrátíte se veleproudem zpátky:
Slovák, Slezan, Moravan a Čech.

Víškám jihu.

Jihu vísky družné,
chaloupky vy chudé,
lituji vás všecky!
Jak to s vámi bude?

Lituji vás všecky
z hloubky snivé duše,
vždyť v ty síně vaše
ze všad křivda kluše.

Schýlena z vás každá
smutně k zemi hledí,
vetchých na podstěnkách
chorá bída sedí.

Bezprávím jste kryty,
záští obíleny,
svárem provaleny
zpuchřelé jsou stěny.

Z trampot okenice,
z úmoru jsou dvéře,
vyhlídku vám cloní
husté trní keře.

Povaly jsou z nářku,
petlice jsou z pláče;
na podstěnce nouze
černou slípkou kdáče.

Stolek z hladu máte,
židle z unavení,
v číši místo medu
otrava se pění.

Za ozdobu nitra
věci přestrakaté:
smutné generály
místo Žižků máte.

Na zápraží rod váš —
ruce v klínu — sedí,
naříká a vzdychá,
ku hřbitovu hledí.

Nehleď ku hřbitovu,
ale výše k nebi,
zlatých slunce šípů
jest nám zapotřebí.

Zlatých slunce šípů
do srdce a hlavy;
však nám nepomůže
nářek usedavý.

Jenom prací vzrostem
statných dcer a synů;
nejen kytkou písní,
ale setbou činů!

Česká řeč.

Svatá česká řeči,
růže plná něh,
blažen, koho léčí
kouzelný tvůj dech;
šťasten, komu v hrudi
zdroj tvých krás se budí
nebes drahou mléčí,
proudem krasším všech.

Svatá česká řeči,
tvůj posvátný zjev
v každém nebezpečí
střehl českou krev;
komu žalno v duši,
ku zpěvu ho vzruší
něha tvá, nechť meči
vrahů tře jej hněv!

Svatá česká řeči,
slovo tvoje lép'
Pánu Bohu vděčí,
než hluk modliteb;
víc tvůj výkřik chová
nežli prorokova
věštba: »V nové seči
spadne pýše leb!«

Svatá česká řeči,
hvězdo lepších dob,
slávy podváděči
nestrhnou tě v hrob;
Kristem vstaneš tiše
do oblačné výše,
pak nechť v prachu klečí
hrozící ti rob!

Svatá česká řeči,
vše tvůj povznes' duch
od krále až k žneči,
který seče luh;
nechať v prsa vrazi
oštěpy nám vrazí,
nad ně přece větší
chránící nás Bůh!

České písni.

písni česká, s něhou vděk
tě v život vdechly v citu shodě
jak země s nebem červánek,
v němž den se rodí na východě.

Ó písni česká, rosou tys,
jež sprahlou žitím mysl vlaží,
a polibkem, jímž matka kdys
své dítě vítá na zápraží.

Ó písni česká, lesk jsi ten,
jímž hvězda k životu se budí,
jsi růže okřídlený sen,
jenž vůní skryl se v její hrudi.

Ó písni česká, tvoje zář
víc pro svůj národ učinila,
než kalich daný na oltář
veň zbožná víra spásu skryla.

Ó písni česká, hlahol tvůj
víc dobyl nám než hrdin pluky;
jak divou bouří lesa chvůj
svět zachvíval se tvými zvuky.

Ó písni česká, otcu vzkaz
a matek modlitba zní z tebe,
tys našich ňader slunný jas,
z nichž marně nám tě závisť třebe.

Ó kterak hojný jest tvůj květ,
jak pobalkanské bujíš růže,
nechť s děly vstříc nám vejde svět,
tvá krása jeho zlobu zmůže.

Ó písni česká, na mne zříš
jak socha Lady dávnověká,
mé čelo kloní se ti níž,
hruď chvěje se a noha kleká.

Ó písni česká, tys můj pych,
nechť strasti života mne zmohou,
ten nezhubí mé srdce hřích,
bych jinde mřel než u tvých nohou.

Pošumaví.

Pokraj vlasti českým srdcím svaté,
přes dva věky — ó jak smutný čas! —
bílé ruce do okovů spjaté
Šumava nám strádá: zrak jí zhas',
srdce vadne, skloněna je hlava,
čelo stepáno je do krvava,
líce bledne, rudý siná ret;
hyne, strádá, hyne drahně let.

Ó těch časů, jež jí silou divou
zahubily dětí drahý skvost,
že i proudy vinoucí se nivou,
obarvila krve horoucnost!
Ó těch chvílí bolesti a trudu,
když jí pěvce sápal dravý sup,
a tu skrovnou, chléb nesoucí půdu
dobrodruh vzal za kýžený lup;
když v ty chaty, roztroušené v polích,
uhostil se nepřátelův rod,
na štědrých by zahodoval stolích,
stáda pojil z křišťálových vod;
posvátné by třísnil otců hroby,
bohatýry vlekl do poroby,
a zlou kletbou, práva na pohanu,
děti písně měnil do balvanu.

Však kdo smrť, ten také život řídí,
bleskem vůle ničí jarmo pout
hvězdy sype v hruď i skráně lidí,
myslím káže křídla rozepnout,
aby těmi nebeskými vesly
k zdroji síly své se znova nesly,
a ti všickni, v balvanech již snili,
kletby setřásli a znova žili. —

Mraky mizí, zjasňuje se doba,
v čacké mysli roste nový svět,
to, co naše, nesmí urvat zloba,
a co vzato, dobudeme zpět!
Mluvu otců, klenot nad vše dražší,
dědictvím buď dětí bratrů všech,
jež kdys osud zaplašil a plaší
a již hynou na rtech ston a vzdech
Sluncem lásky, čárný lék jež chová,
Šumavu si osvěžíme znova,
a své řeči vnadyplným květem
vykouzlíme *sobě* ráj i dětem!

Lhostejnému vědomí chcem' snésti,
kalným očím bystrotu a žár,
jarosť ňadru, mužnou sílu pěsti,
srdci lásku k práci, mysli zdar,
pevnou vůli chrabré hrudi dáme,
bratr bratru blažen vyjde vstříc;
nechať v odpor pluky tygrů máme,
zaženem je rojem lvův a lvic!
Každý rod a vlasť svou hájit bude,
třebas děsných hněvů příbojem
pěvců vábný ostrov — naši zem —
zhltit chtělo pomsty moře rudé!

Nechať zloba na nás křivdy páše,
svaty jsou nám řeč a právo naše
od Moravy ku hor Krušných davu,
od Krkonoš milou po Šumavu,
jejíž čarodějně krásný skvost
naším byl a bude na věčnost.

Nebojujem lstí a ostřím hrotů,
ale láskou, jarým ducha vzletem;
krásu, pravdu zanechat chcem dětem,
ne však kletby v ňadrech idiotů;
nechcem hadem kořisť chvátit v týlu,
ale křísit myšlénku a sílu.

Nuže, myšlénko, ty český meči,
nuže, sílo pravá, český štíte,
nad pomezím jihu nechť se stkvíte;
a ty, drahá, svatá česká řeči,
k nové slávě Šumavu nám zbuď...
s křivdou jdeme v boj; Bůh vůdcem buď!

Trosky Šumavské.

Tam s vršku opuštěný zcela
svým zhaslým okem zírá hrad,
čas v temných ryhách jeho čela
zvěst dražší skrývá nad poklad;
nechť zvolna stará věž se řítí
a klenba provaluje plec,
přec písní pěvce hruď se níti
a tráva mnohou šepce věc.

Kol polohlasem vzdychá doubí,
a vážně hlavou kývá bor,
a buk a jasan v lesa hloubi
svůj šumný vedou rozhovor;
a na nádvoří lípa stará
pyl vonný vrhá z květných zdob
a ve kštici jí muška hárá —
vše ostatní již kryje hrob.

Leč na půlnoc, když měsíc jasný
se plouží po zdech jako sen
a bílý závoj svůj a řásný
v kout kaple klade na kámen,

tu zvolna kámen ten se zvedá,
a z hrobu stoupá šedý stín,
jde k nádvoří a smutně sedá
pod kypré lípy baldachýn.

A bílá tvář se zarumění,
a v zachvívání šepce ret:
»Mé ždání dlouhé, každodenní,
a syn můj nevrací se zpět.
Má duše bloudí bez pokoje
a čeká naň přes dvě stě let;
jak dlouho snášet mám ty broje?
Snad zítra, zítra naposled.« —

Leč v dálce stojí v plné broji
on, Bílé hory svatá stráž,
byť poslední, jenž padnul v boji
a v odpor zvedal statnou paž
a mluví též: »Zda čeká asi
ta její náruč, její ret?
ó kruté chvíle, kruté časy,
své matky věky nevidět!« —

I vzdechnul jsem, a vše se ztrácí —
věk starý novým zaklopen,
než srdce neustává v práci
a v píseň tká svůj divný sen.
Zdaž obejme syn matku svoji,
zda matka někdy syna as?
vždyť zachmuřeným vrahem stojí
jim v cesty prostřed hněv a čas!

Ó písni, nes mne v hor těch skrýše,
rob hrdiny kde upoutal,
kde nouze slamou kryje chýše
a v kopaninách roste žal;
v ty pošumavské nes mne kraje,
kde věky tepán hyne brat,
a pomoz budit ony ráje
a pluhem meče vyorat.

Do knihy na Ryzemburku.

Vítán buď a zdráv, kdo na své pouti
k těm zavítáš čarným končinám,
bolestem kdo touže uniknouti
ve Šumavin vkročíš velechrám,
kde zněl ondy předků chorál svatý,
nesoucí se dálných po chlumech,
kdy říš Ottů chrlila své katy
v povltavské nivy krásných Čech,
kdy lid český, tábor lvuv a lvic,
na výšinách kolem Domažlic
mečem práv svých Pýše hlavu srub',
až jak divě zmetešená řeka,
která rozlíceně krajem těká,
utěsnána zrudla u Všerub.

Vítán buď a zdráv! Zde sil svou duši;
není těžkých útrap posud dost,
za soutěskou — slyšíš, jak to buší? —
meče kuje dravčí hotovost;
chystáť zradu . . . Tuž se, česká paži,
nežli s horských přivalí se cest,
nedej zhubit ráje zlobou vraží,
chraň těch krajů každou ratolest,

a — nechť kmet jsi, muž neb jonák mladý,
nechať útlá žena — v práva šiku
s duší vřelou vpiš se s námi tady
v nové řady božích bojovníků!

Vítán buď, zdráv z nadšení pij vína,
křídly ducha udus rodný svár,
nežli supi od Sprévy a Rýna
v srdce vlasti vetnou ostrý spár;
na pomoc než lačné vezmou vrány,
krev by střebaly jí z ňader rány,
a Čech strádal, vlastní rod svůj moře,
jako po nešťastné Bílé Hoře!

Neústupně jako horské valy
stůjme všickni, bratři, zas a zas,
krev, již za vlasť obětí jsme dali,
vzejde sluncem světu na úžas,
aby zlíbalo tu zemi krásnou;
nechať světa národové žasnou,
jak lid český vznáší ze propasti
svoji věčnosť láskou k svaté vlasti!

Poslání na Slovensko.

I.

Smutně nad Zvoleni slunečko se kloní,
smutně bystřeň vzdychá v pěkném Horehroní,
smutně starý Dunaj probíhá svou dráhu,
smutno kolem Nitry, Revúce a Váhu.

Slovač v tuhé dlaně těžkou hlavu klade,
vzdech a slzy v chýžkách, vzdech a slzy všade;
uplakané oči trudně před se hledí,
a na prahu vrátek stará bída sedí.

Rozedraná huňka kryje její plece,
dřevěnou si jehlou »krpá režné vrece«;
hojže, kterak chvátá! Snad že v době ranní
do neznámých krajin půjde »na pytání«?

Čím že se to stalo, čím, můj milý Bože!
Prorývá-li Dunaj hněvem svoje lože,
anebo ten šarkan hrozný, černohlavý,
šuhaje slovenské a děvušky dáví?

Ba že jest to šarkan; dobrá srdce trhá,
v černou propasť hanby zlaté hlavy vrhá,
matkám děti loupí a vrcholem hany
zas a zas blkotné mění na šarkany!

Horší odchovanec nežli šarkan prvý,
vlastní rod svuj hltá, vlastní matku drví,
a ta matka strachem chvěje se a třese —
a své zlaté děti sama k sluji nese! —

Běda, mamko, běda! Slovači má drahá,
proč že vlastní krví sytíš toho vraha?
Viz jen, kterak hrozno rodu v prsou ryje,
ach, mamuško, rozštěp hlavu oné zmije! —

Či Ti hlávku Tvoji vrazi nezdrvili,
či Ti svobodičku zlatou nezabili,
či se nepokryli luhů Tvojich květem,
či nevzali zvonky s hrdélek Tvým dětem?

Či Tě nestopili ve slz kalném ronu,
netruchlíš jak v písku slabý pramen Hronu,
či chceš chladně snášet Svoje pokoření,
či již na led přešlo srdce Tvého vření? —

Či nevzala dosti zášť nepřátel smělá,
či Tvým synkům hvězdy neodnesla s čela;
či Tvým dcerkám party nestrhala s kštice,
či Ti netepala kněze v bledé líce?

Či těm chýžkám vrazi bible nepokradli,
či neořou pole slovanskými rádly,
či nesžehli hojnou salaš na polaně,
či nezhnětli všecko ozrutné jich dlaně?

Čili nezavřeli — ó jak srdce bolí —
mužům hrdou dvoraň, dítkám skrovné školy?
či Ti neshltali ďábelskými vzdory
z uzavřených skříní lásky úděl sporý?

A Ty lhostejna jsi! Věř, to v srdce bodá —
nedbáš, tuchneš, mlčíš — škoda je Tě, škoda!
Vztek a zášť se kupí, hněv a lesť se množí!
a Ty jenom vzdycháš: »Ej, po vůli boží!«

Milá duše moje, to Ti nezpomůže,
Tvoje zpěvné vzdechy jsou teď plané růže;
chceš-li zahnat bědstva nad Svým horským týnem,
musíš do šarkana Paromovým klínem.

Vidíš, od Sibíně, od Sadu a Kluše
pěkně křídla vznesly poraněné duše,
vznesly je a ruče za svým právem letí —
což k nim nepřidáš se k ochraně Svých dětí?!

Přidej se k nim chutě, netrať pláčem krásy,
k čemu marně rváti zlatoplavé vlasy,
k čemu rváť je sobě? rvi je Svému vrahu;
tak jen bída prchne z rodinného prahu!

Přidej k nim se ruče! Slyš, po drahné době
třesoucím se hlasem, zlatá, volám k Tobě:
Což nemůže hrozit ruka ukovaná?
Vsedni na Tátoše, vyleť na šarkana!

Porubej tu šelmu, moje drahá duše,
s těmi od Sibíně, od Sadu a Kluše.
Neotálej déle, vždyť ne z duše citné,
»jenom z pilné ruky naděje Ti kvitne!«

II.

Slovači má drahá, žaloby Ti nesu
od Dunajských břehu ku Strbskému plesu,
od Moravy družné k Prutu na východu,
do dalekých zemí rozprchlému rodu!

Nesu Ti je z Tater, té velebné skrýše,
kde na horské štíty Parom žalmy píše,
kde těžkými vzdechy vadne v luhu tráva,
a šíp v levém boku Sláva dokonává.

Nesu Ti je z dálky, kde na každé sněti
místo rosy rdí se krev slovenských dětí,
kde horoucí slzy bystřinami proudí
a raněná píseň z chaty k chatě bloudí.

Nesu Ti je, nesu od těch Sedmi Stavů,
kde stařičký báča sivou kloní hlavu,
kde si šohaj vzdychá, valašku na klíně,
jak sirotný ptáček na kosodřevině.

Nesu Ti je, nesu od Královy Holi,
abysi věděla, koho srdce bolí,
abys pocítila, jak jsi posud bědnou,
že nechceš být s námi družinou zas jednou.

Nesu Ti je, nesu od Váhu a Hronu,
jejichž voda plna žalob jest i stonů,
od Bystřice ladné, s výšin od Oravy,
kde sup odrodilství prsa rve i hlavy.

Nesu Ti je, nesu od Nitry a Turce,
kde královské srdce buší v robské burce,
kde jako té skále, která zdrojem puká,
z hrudi tryská bolest a krvavá muka.

Nesu Ti je, nesu ze všad: z blízka, z dáli,
kde Tvé děti v boji za svobodu stály,
za skvost práva oněch, jenž Tě nyní tlačí —
běda, Trenčanského není na Slovači!

Nesu Ti je, nesu z Tvého Vyšehradu,
v čelo Ti je líbám, v duši Ti je kladu;
ach, kéž mužně k srdci sáhne Tvoje ruka,
kéž se rozpomeneš na dny Svatopluka!

Nesu Ti je, nesu s těžkou v ňadrech tísní,
abys byla rekem činů ne jen písní,
nežli jako deštěm drobná křepelčata
vlastním pláčem zhyneš, Slovači má zlatá!

Vzhůru, křepelčata na slovenském poli,
na křídla se vzneste, změňte na sokoly,
pohledněte kolem po své zemi rodné,
dříve než vám zrada dýku v prsa bodne!

Rozlette se kolem do bratrských zemí
ducha svého okem, vůle perutěmi,
v jedno velké srdce nadšeně se slučte
a svá sokolčata v slunce hledět učte.

V slunce rodné slávy, v tu posvátnou vatru,
bližení se staňte bohatýrských bratrů;
výš! myšlénky mečem budiž bojováno,
noc trvala věky, nuže, svitniž ráno!

Na obranu mateřštiny.

Jen prosté sloky nesu na obranu,
ty svatá řeči Jiříkův a Janů,
ač vím, že neždá jich tvé slávy zář,
toť pouze vonné ambry plaché vlny,
jež tobě jáhen vroucích díků plný
v tvém velechrámu skládá před oltář.

S čím rovnat tě, zda s onou Řeků Ladou,
jež oděna jen pěnných perel vnadou,
jak zázrak vznesena je sborem vil,
slasť nekonečnou ve nyjícím oku
a něhy pás kol liliových boků
a na rtech vábný růže nach a pyl.

Či velebné tě rovnati mám Heře,
jež v zlatém voze nebe zjíždí v šeře,
kol skrání světů divuplný lesk;
té vznešené, jež nad ostatní troní,
že Zeus svou hlavu sám jí na klín kloní
a podnožkou jí skládá vládný blesk.

Či mám tě srovnávati s oním zdrojem,
jenž žíznivého daří písní rojem
a okřídleným sborem myšlének?
či s chrámem tónů tajemných a zvuků,
v němž každý na srdce svou klada ruku
byl citem v nebe nesen, dřív než klek'?

Jak skvrny prostá socha mramorová,
jež ze rtu vonný zvuk a květná slova
svých písní ladným zdrojem dýše ven,
tak zdáš se mi, a září tvého oka
déšť jisker padá ňader do hluboka,
jak hvězdná krása v noci temný sen.

A zdá mi se, že kolem rtu ti hraje
ten úsměv pohrdavý hněvem laje,
jež na hruď tvoji metá spoustu lat
a mní, když uzří tak tě zneuctěnu,
že k tobě rovnat smí svou kupnou ženu,
jež prachem vleče uvěřený šat.

Zřím tebe v záři vznešenou a stkvělou;
z hvězd nebes nedozírných silou smělou
svým kněžím bohatýrská roucha tkáš;
zřím, jak kol tebe ptactvo křídly vládá
a z úsměvu a slov tvých hymny skládá,
jak zlatým vlasem zemi postýláš.

Či oka tvého jsou to paprskové,
by pouta tavili, jež vrah nám kove?
či bránících nás kopí zlatý les,
jímž omráčeni bleskem kdož jsou koli,
buď ze Šavlů se změní v apoštoly,
buď z poběsilých vlků v psíků směs!

Nové písně.

Píseň, píseň! Kohož píseň blaží,
kohož vábí květný její prach?
netřímá-li píseň meče v paži,
co můž' zmoci v času nástrahách?

Jenom píseň činů v každé chvíli
na hanobců práva zrádný šik!
Verše buďte z odvahy a síly,
slova ze střel, rýmy z pevných dyk.

Takou písní slávu obrodíme
udiveným světům na podiv . . .
Pryč, mámivý sladkou vůní dýme,
z českých ňader, z českých chat a niv!

Zlý čas.

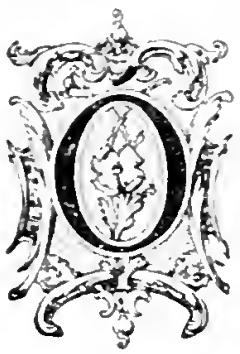

jaký čas! Kde naše Vesna?
kde čarný její čela svit?
kde milost půvabná a plesná?
kde vláha oka? kdeže cit,
jímž cudná hruď se něžně vlní?
kde květů dech, jenž ňadro plní? . . .
Zas hyne vlasť a hyne lid!

Což Sever vždy nás strašit bude
a záští sypat brvy spod
a mračit svoje oči rudé
a supy štvát na pěvců rod?
což po způsobu loupežníků
vždy v paži břitkou třímat dýku,
by naše právo v prsa bod'?

Což vždy chce v srdci líhnout hady
a ze rtů siných dýchat mor
a honit nájezdníky zrady
do rodných českých niv a hor?
což věčně bude šklebnou hanou
vlasť třísniti nám milovanou
a rváti českých srdcí svor?

Což bude vždy nám loupit dcery,
by vzrostl otrokyň mu dav,
a vysýlat své pionéry,
by do junáckých vnikli hlav
a lestnou ďáblí úlisností
v ně vrhli símě pochybnosti
o svaté síle českých práv?

Ó běda nám! Již děti rodné
od nepřátel si dluží zbraň,
a šťasten, kdo ji hlouběj bodne
a zří, že klesá kloníc skráň,
že krvácí a šepce: »Synu!
tys blah, což nevidíš, že hynu?
Ó mstiteli náš, vstaň, ó vstaň!

A protkni dravce kopím ducha,
v hruď podlou svatý ponoř hrot,
ať prchne chabých srdcí tucha,
že zhyne vlasť a český rod;
vstaň, veď nás ku vítězství práva,
nechť krví třeba zrudne tráva,
jen zmaříme-li klamů svod!«

Chorá sláva.

Měla česká sláva ondy křídla zlatá,
na východ i západ hrdě rozepjatá;
boží slunce na nich večer v moře kleslo,
z rána v nové kráse do výše se vzneslo.

Tu kdys česká sláva na polet se dala,
nad mateří Prahou v blahu odpočala,
však tu v černé sítě kati slávu jali —
toporem ji zlatá křídla usekali.

Od té doby sláva, kryta mračen nocí,
s křídlem skomoleným nemuže se vzmoci;
ňadro hněv jí svírá, srdce, bolesť děsná,
zazpívá-li, pěje jako dítě ze sna.

Hlasitěj-li píseň náhodou se vzbudí,
hned ji černá závisť protkne srdce v hrudí,
z její bílé řízy svůdný šat si robí,
její zlatým peřím dračí peruť zdobí.

Bože, zhoj tu slávu lstí a hněvu prostou,
ať jí zlatá křídla k prvé síle vzrostou,
by se v blankyt vznesla peruť nyní kusá
před zlobou, jež tuří nohou hruď jí dusá.

Výstraha.

českém lidu nepřítel
lež hlásá do širého světa,
a vše je zášť, co pověděl,
a lotří podlosť každá věta.

Jak hrozný́š ptáky okem zlým
květ lidu — děti — rve a ničí,
a chabosť v mysl nutí jim
a ve hruď srdce trpasličí.

Aj, znáte onen hadí zrak
a rabského lesť odrodilce,
jenž jarmo klade na váš znak
a dýku bodá v hruď kraj jilce!

Však slyšte, svatý úkryt znám,
kde schovati lze rod i statky,
by nestihl jich dravčí mam:
toť zlaté srdce české matky!

Tam skryty buďte vlasť i lid,
sic zpustne vše — i vaše hroby,
z nichž unikne vám mír a klid,
že rod jste hnali do poroby.

Tam veďte jej, kde zvučí zpěv
a vašich otcův mluva svatá;
kdož chtěl by zaprodat svou krev
a nutit děti pod meč kata?!

Ó slyšte vroucích ňader ruch:
své děti zachovejte vlasti,
sic zavrhne vás věčný Bůh
a skácí hanby do propasti!

Hrd na řeč otců každý stůj;
jen ten muž národ v slávě růsti,
jenž ctí a hlídá jazyk svůj
a práv svých dbá a neopustí!

Píseň českých žen.

lá bouře straší od severu
vždy naši milovanou vlast,
a syna touží nám i dceru
svým křídlem hnáti ve propast;
ó bděte zpěvem, ohrožený,
ať zaplašíte onen zjev . . .
sem, české děvy, české ženy,
pod svaté vlasti korouhev!

Když pluhu v těžkém ovládání
ve hloubce brázdy zniká muž,
tu zvučnou písní snivých skrání
jej u výš zvedá věrná druž;
a ve srdci dřív náhle kleslém
zas rozvlní se chabá krev . . .
sem, ženy, děvy, za svým heslem:
Pod svaté vlasti korouhev!

Když mužům v boji za skvost práva
zbraň zdá se těžkou býti všem,
tu žena milá, družka smavá,
jim věrným budiž zbrojnošem;
pak jako ondy před Johanou
v šíř rozprchne se dravčí hněv,
a zlaté pršky slávy skanou
na svaté vlasti korouhev!

Ó vizte přec! Jest mužů málo,
z nichž v čas vyrůstá bohatýr;
co ondy v očích předků plálo,
to vzal a zanes' žití vír;
muž v šik, nechť jako mužův prve
náš nepřátely straší zpěv . . .
sem, ženy, děvy české krve,
pod svaté vlasti korouhev!

Ó ženy, svatý úkol máme —
a všaký vzdor nám pouhý dým —
že děti vlasti odchováme
i na vzdor hruzám katovým;
nechť pomsta na skráně nám buší,
nechť straší běsný zloby řev,
my skryjem duše svojich duší
pod české vlasti korouhev!

Teď slzy pouze proléváme
za milovaný český rod,
však v čase zlém i krev proň dáme;
co hrůza nám a zášti svod?
I strasti budou dovršeny,
a lesť i právo přijdou v jev . . .
sem, české děvy, české ženy,
pod svaté vlasti korouhev!

Vědomí.

tará česká sláva
statečně si vedla,
než jí cizotina
na povaly sedla,
na povaly sedla,
porušila lože,
od té doby zle je,
Bože, milý Bože!

Na dvorku i v sadě
bujné růže byly,
nepřátelé všecko
lestně vyhubili;
vsadili tam pomstu,
ona také kvete —
hrozné jsou to květy,
hrozné, třistaleté!

Všude zkrvácena
naše rodná chatka:
podstěnky i střecha,
okénka i vrátka;
i ten růvek prostý
zloba rozmetala,
kam ubohá matka
děti pochovala!

Porubaná slávo,
jenom nežalosti,
z prachu, z Boží vůle,
budou zase kosti,
z kostí trupy budou,
trupy budou tělem,
až vědomí české
vstane Spasitelem!

Vše hyne.

še u nás mizí, všecko u nás hyne,
nejen ten mrav, i milá zvěst;
cizáctví zmije v síních se nám vine,
a planosti nás svírá pěst;
co bylo druhdy těchou v kruté práci,
to všecko všudy napořád se ztrácí.

Kde rodná píseň naše čarodějná?
kde drahých otců dávný vzkaz?
Uprchlo všecko, jako ptáků hejna,
když Jeseň slaví hodokvas,
a Sever, listí zlou škubaje rukou,
svou píseň prozpěvuje trudnozvukou.

Kde pohádky, jež vypravoval v šeři
žen českých růžovitý ret
při přástkách za zimy a draní peří?
Tenkráte jinaký byl svět!
Kdo spěchá ještě na besedu vrátky?
vše pohozeno: zpěv i kolovrátky.

Vše jino, žel, lip u chalup již není,
vždyť vrhaly prý v síňku stín;
z přístěnku prchlo dumání a snění,
víc světla tam, leč krásy míň,

jež tu tam sedne jenom v dívčí líčka,
neb do kolébky v oči andělíčka.

Řeč zkalena, vše zaměněny šaty,
a bibli vytisk' nebeklíč;
na místě jedněch desatery platy,
na místě pluhů pouhý rýč,
na místo besed klep a chvast se množí —
tak zaměnil čas Bojovníky Boží!«

Ach, hyne vše, a za mrav dávné doby
nic nedal plachý času chvat,
jen cizí šat a cizí nezpůsoby
a štítek s číslem v čelo chat
a zámek s klíčem k dveřím pod záklapku
a portu na vojanskou starou čapku!

Oloupená.

Matko vlasti, mně až k pláči,
zle tě zloba stiská;
zármutkem se nebe mračí,
pláčem tone viska;
nikde těchy, nikde síly,
úrodou tvou dravci ztyli
zdaleka i blízka.

Spílali ti, haněli tě,
dříve než tě znali;
po zbojnicku: dravě, lítě
v hlavu tebe ťali;
skvost i řízu zlatotkanou
v pohrdání vrhli stranou,
žezlo z ruky vzali.

Jazyk rvali záštím syti,
řkouce: »Ejhle, němá!«
Srdce z ňader vyrvali ti
díce: »Srdce nemá!«
Slunné oči vypíchali:
»Vizte, slepá,« zajásali,
»zrakoma oběma!«

Když ti údy porubali,
děli: »Hle, jak chromá!
nemůž' dále o krok malý,
vždy a vždy je doma!« —
Prosta těchy, prosta spásy
žalovati nemohla jsi
ubledlýma rtoma.

Když tě o šat oloupili,
vedli v divém chvatu
ven a děli: »Lide milý,
viz ji prostu šatu!
Žebračka to nestydatá,
sama do záhuby chvátá,
dáváme ji katu!«

Pozor, nepřátelé krutí,
Bůh má divné svody,
z hor vyteče zdrojnou chutí
lék živoucí vody;
pak jak rytíř ve pohádce
vše vrátíme drahé matce;
marné vaše shody.

Hrdin dědicové.

Vstal hrozný osud s Bílé Hory kupy,
a rost' a rost',
podnožím vzal si hrdin svaté trupy,
by zdvojnásobnil děsnou velikost,
až ocelovým temenem své hlavy
strh' do vln krvavých tu hvězdu české slávy.

Den za dnem kráčel do propasti věku,
za nocí noc,
nebylo žití, ni pro choré léků,
Bůh nechtěl chudým s mečem na pomoc,
jen vzkazem mluvil v širých světu třase:
»Kam sláva zapadla, z tad vzejde sláva zase!«

A vzchází tiše v jitra zlaté zoře,
jde výš a výš,
v šedavých parách na Bílé zřím Hoře
tisíce stínu stoupat v nebes říš;
a vidím zase na skráních i v pěsti
těch hrdin dědice nést laurů ratolesti.

Při čtení dějin z doby pobělohorské.

Duše má jak holubice
letí nad propastí času,
peruť slábne víc a více,
kalné oko nemá jasu,
všude se jí v cestu staví
stínuv oblak šerý:
samé zjevy bledých tváří,
nad čelem kruh zlatý jasně září,
v týle rudnou pruhy od sekery.

Nedávej se stíny těmi,
holubice sivá!
Hleď, z těch hrdel dolů k zemi
krev a krev jen splývá;
perutě-li potřísní ti,
ohněm se ti ňadro vznítí,
požár v hruď se vnoří,
pak bolestí neslýchanou
místo písní žaly v duši vzplanou
všech, jež potěšit si chtěla v hoři.

Lev dřímá.

Samá dravá cizotina
kol té milé vlasti,
lapeni jsme krutou zášti
jako lvíče v pasti;
lapeni jsme, obehnáni,
kdo nás vysvobodí?
V šišáku kol ulapených
Hněv a Závisť chodí.

Ach, kéž lvíče na lva vzroste,
kéž zrak ohněm vzplane,
kéž ty skráně, jež teď níží,
povznese a vstane;
kéž se hříva mocně zvlní,
krev zahárá v hrudi . . .
Dřímá, dřímá; věčný Bože!
Kdy se opět vzbudí?

Odkazy.

Nač vždy plakat jako chabé robě?
mámeť knihu práv a svatý meč:
to, čím předci v dávné slávy době
bojovali za svůj rod a řeč,
tím se braňme! Kdy k nám zrada kročí,
potřeme ji! Slovan neotročí,
za práva jest svatou mužná seč!

Před křížem lstný ďábel prchá všady —
křížem čepel jest a rukojeť —
bleskem nechať padá na zlob hady;
nejen v před, i nazpět každý hleď!
Kdo je z Boha, nebojí se kříže,
dokázal to lid náš Ústí blíže;
dřív-li bylo, proč nemůž' být teď?

U Domažlic.

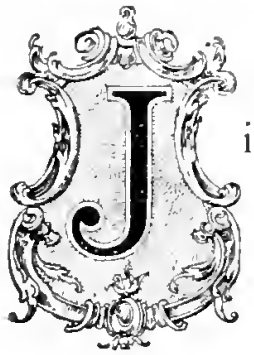

iskry českých mečů, jiskry české síly
pěkně u Domažlic zlobě posvítily.

Věrni svému rodu, věrni svému slovu
na útěk jsme hnali chásku Albrechtovu.

Albrechtova cháska zrádně k nám se vlekla,
ale česká svornosť meče do ní vsekla.

Zaúpěla krutosť; hlavy padly na zem;
sta jich český sedlák srubnul jedním rázem.

Hoj, kterak se chvěli na duši i líci
zpupní Goliáši: krotcí trpaslíci.

Dusiliť se všickni i s klnoucím Římem
z hranic u Kostnice valícím se dýmem.

Jako bídák chorý svět se svíjel v šíři;
v halenách jsme byli tenkrát bohatýři.

V skalná svoje hnízda skryl se práva škůdce,
z českých robů náhle vzrůstal vojevůdce.

Pozor, křivditelé! Bůh nás posud vodí;
z chudáka se přes noc svatý Michal rodí!

Zadumaná pověst.

Sedí Pověst s dumnou skrání
v pošumavském hvozdu,
nemůže ji vzbudit ani
jarní píseň drozdů,
ani v zimě úpěnlivý
pokřik křivonosky,
stále zří ten pohled tklivý
na pracheňské trosky.

Sedí smutně zamyšlena
v starých jedlí davu,
zří, kde Prácheň opuštěná
k nebi vznáší hlavu;
snad se modlí k trůnu Páně
slavná Pověst naše
za Žižkovu paž a skráně
z Husi Mikuláše.

Modli se jen, Zvěsti milá,
za lid rodné zemi,
by ho věčnosť ochránila
svými perutěmi;
modli se, by ve zlé chvíli
dal nám Pán Bůh těchy;
bychom jako ondy byli
Slovany a Čechy!

U p í r.

Nás zdrtila kdys náhlá bouře hrůz
a polámala peruť slávy vzletné,
vrah zapřáhl nás u vítězný vůz,
v němž vezl svoje bohy ošemetné:
meč popravčí, zášť, nenávisť a pýchu
a svár a jed a pohár plný hříchů.

A myslil si: »Ti nepovznesou již
mdlých skrání z našich ocelových skrytů
tam v nebes kraj, kam v slunnou vzlétá výš
jich soudruh, pták, blah miře do blankytu;
ten zhyne lid již navždy v blízké době,
my na slovanském křepčit budem hrobě!«

A hle, a hle, přec jinak kázal Bůh,
on volní nás a prostí dravčích spárů;
či mníte snad, že žhavý český duch
můž' sprahnout zas ve mladistvém svém žáru?
Ne, ne, sníh spadnul s ňader českých dolů,
a Bůh nám zase vije gloriolu!

Jen hoňte na nás dále hněv a strach,
nechť zpupný čin vás chlubných zášti synů
jest upírem, jenž živ i na marách
nás všecky hrozí zdávit za hodinu:
mát česká vlasť meč čarodějný práva,
jímž reky daří Bůh, když upír vstává.

Jindy a nyní.

Bývalo nám jindy dobře bez cizoty,
bez lhostejných pánů, bez lichvářské roty;
všecko jásalo se: pole, řeky, stráně,
rozsévalať krásu všude ruka Páně;
štěstí v poli kvetlo, v domě blaho bylo,
a co s lidem rostlo, s lidem hovořilo.

Chytejte nás, děli ptáci nízci letem,
růže dýchávaly: K potěše vám kvetem,
klasy šumívaly: Ku zdaru vám zrajem,
z lesa vánky zněly: Na housle vám hrajem,
stromy v sadě pěly: K radosti vám rostem,
a kdo přišel k domku, týdny zůstal hostem.

Bývalo nám jinak za rodným dřív stolem:
statný otec v čele, statné děti kolem;
Píle vyhladila bílá prostěradla,
Hojnosť na ně mísy, Svěžesť číše kladla,
Přímosť s Láskou byly hostem na obsluhu,
a vše výskalo si u veselém kruhu.

Jiné divné časy v milé naší zemi!
Cizota zde krouží dravce perutěmi,
všecko drtí, zžírá, kalí, ničí, trhá,
jako sup obrovský na náš lid se vrhá

a svým dravým zobem k dovršení žele
cit a mrav mu hlodá živobytí celé.

Klove jasné oko, vzletnou mysl třebe . . .
Bože můj, ó Bože, což nevidíš s nebe?
Což neslyšíš naše nekonečné vzdechy?
Chceš nás ještě dále nechat bez potěchy?
Všude štědře dáváš, jenom české děti
mlčky odkazuješ k pláči po staletí.

Kruté, kruté časy; všecko jinak zhola!
Chléb i sůl nám vzali z pokrytého stola,
Zášť rozbila mísy s číšemi v sta kusů,
Lesť sebrala bílé lůžko do ubrusu,
Chvast nám jazyk skálel, Podvod oře pole,
a krb Bída strhla. Všecko, vše je dole.

Shroceny jsou stářím přistodolků stěny,
vrabec v nich jen skrývá klas svůj uloupený,
holub s došků prchnul hladem v stranu jinou,
hostmi jsou nám pouze Vichor s Meluzinou,
před chatou pak robí Nouze divné hříčky:
drobným dětem režné pytle na krajíčky.

Písni.

Stále k srdci vlasti plane
cizí hněv a zášti,
a nám jenom slza kane,
jenom tvář se vraští.

Což nemáme v pravé chvíli
ani jedné střely
pro ty, kdo nás v lebku bili,
hubili a třeli?

Což nemáme v zřítelnici
jediného hrotu
na nepřátel zlolající
poběsilou rotu?

Což nemáme, pěvci milí,
ani jedné dýky,
bychom k hanbě jí přibili
podlé zákeřníky?

Kéž blesk každé pěvcu slovo
boží silou protká!
V meč se proměň, ve olovo,
písni naše krotká!

Mlhy.

Šedá mlha na topolích,
černá chmura na hor hlavě,
ohlížím se, milá vlasti,
po bývalé tvojí slávě.

Ohlížím se; líce bledne,
oko pálí, srdce buší —
již tě časy oloupily
o veleby krásnou duši.

Zaváty jsou stezky slávy,
Hněv a Vášeň luhy dusá,
kde Žižkova vzdorná síla,
vznešenosť kde mistra Husa?

Ach, jak smutno, neveselo —
lapena jsi v děsném kole;
pro Lakotu zrno zraje,
pro Cizotu bují pole!

Hynem, jenom někdy píseň
vzdechne za nás usedavě:
Šedá mlha na topolích,
černá chmura na hor hlavě!

Kde domov můj.

Zdvojená glossa na první sloku Tylovy písně »Kde domov můj«.

Kde domov muj, kde domov můj?
Voda hučí po lučinách,
bory šumí po skalinách,
v sadě stkví se jara květ,
zemský ráj to na pohled,
a to je ta krásná země,
země česká domov muj,
země česká domov můj! —

de domov můj, kde domov můj? —
Ten-li chorál u velebě hřímá,
bezvolně se k ňadru zvedá paž,
budíť všecko, po vlastech co dřímá,
snad i její v hory ztuhlou stráž;
jeho hlaholením zlobě brání
Čech, man práva. Nadšen život svůj
dal a dá svou za vlasť u jásání:
Kde domov můj, kde domov můj!

Kde domov můj, kde domov můj? —
Nenutí-liž ona slova milá
nachovými růžemi kvést hruď?
ach, by každá stolistkou z nich byla,
svatá Kráso, pěstounkou jim buď!
Kéž ta píseň vítězivě zvučí
ve cizácké zášti rozvalinách,
za Vesny jak obrozena tučí
voda hučí po lučinách.

Kde domov můj, kde domov muj? —
U všemmíru božskou slzou stydla
krásná vlasť, hrůz kořistí a běd,
až duch lidstva vzpjav bělostná křídla,
k zdroji světla z temnoty ji zveď;
z nebe vstříc jí vyšly světců pluky
padlých za vlasť hrůzy ve hodinách,
pějí s námi hymnus, v jehož zvuky
bory šumí po skalinách

Kde domov můj, kde domov můj? —
V rodných nivách, na oteckém luhu,
zlatým klasem zase bují čin;
práv svých mečem letných pout a kruhu
jatou matku zdárný zbavil syn;
růžemi skryl stopy její rudé,
za dvoranu upravil jí svět,
Bůh dal požehnání, kolem všude
v sadě stkví se jara květ!

Kde domov můj, kde domov můj? —
Věštci vstali z ukrutnosti kati,
hruď kde česká cedila dřív krev,
v čarovné jež rubíny se hlatí:
v statnosť junů, ve nadšení děv;
přede blesky slunečných jich činů
klesne zlosyn zahanben a bled;
tolik strážců vlasť má, kolik synů,
zemský ráj to na pohled!

Kde domov můj, kde domov můj?
Matka vlasť nám nad všecko jest svatou,
skrýváť v čele činů dálnou říš;

zdrojem čarných vzkazu vrchovatou
třímá dějin ověnčenou číš;
bohatýry, kněžky lásky poji,
v klín své něhy těch přivíjíc jemně,
kdo skráň trním rvanou v laur jí strojí —
ach, to je ta krásná země!

Kde domov můj, kde domov můj? —
V zemi hrdin, v zemi veleduchů,
zlým již spárem rvaly Zášť a Vztek,
kterým nyní v myslí ladném ruchu
brání voje věčných myšlének;
velel den již temné přišer noci
plamenitým mečem: »V hanbu pluj!«
Sluncem vzplála boží za pomocí
země česká, domov muj!

Kde domov můj, kde domov můj? —
Slyš! I z dálných zemí oceanů
volá zlobě hřímající hlas:
Ukroť zášti, bratr dospěl k ránu,
srdce rozdělená srostla zas;
prapor hvězd vlasť zastře ve zlém víru —
zkus to, vrahu, slávy plášť jí ruj —
v šiku stojí národ bohatýrů —
země česká, domov můj!

Hej, Slované!

Hej, Slované, ještě naše slovanská řeč žije,
pokud naše věrné srdce pro náš národ bije;
žije, žije, duch slovanský, bude žít na věky...
Hrom a peklo, marné vaše proti nám jsou vzteky!

Co útrap přešlo přes slovanské hlavy,
co moří běd a muk a dravých zlob!
Ba, z krve slávské stal se granát žhavý,
jenž skvostem skryl se zemí do útrob;
co blesků na nás padlo s časů mraků,
co skvostných perel ze zarudlých zraků,
a co jich v taji posavad se lije?
Kdo hrůz těch spočítá, by vzešlo zjevem?
a přece zvučným hlaholíme zpěvem:
Hej, Slované, ještě naše slovanská řeč žije!

Přec slávské síly nezhubila Zrada,
přec Poroba jí nesklonila v rov,
ač cizích nájezdníků plachá stáda
nám nad hlavami zžehli rodný krov;
ač na kopytech koní svých a vozů
prst polnou roznesli a za lomozu
svých zbraní řádili, jak bouř když vyje;
my žijem přec, a dým jsou nebezpečí,
svých pokud ctíme svatých práv a řeči,
pokud naše věrné srdce pro náš národ bije!

Ať na Kosovu Jarosť umírala,
ať kryla Síla Bílé Hory vrch,
ať Tatar zloba v Polsky hruď se drala,
ať Plavec divoký až k Tatrám vtrh';
ať zrudnul Balt a zčervenalo Labe,
přec Slovan bdí a k činu budí chabé;
kde vzlétá duch, tam plazí se jen vzteky,
on vítězí v jich klání neurvalém,
nechť lesť a zášť jej stálým třísní kalem!...
Žije, žije duch slovanský, bude žít na věky!

Kdo spoután láskou, myšlénkou a řečí
a svatým právem, s ďábly vejde v spor!
Už láska pojí nás a chrabrosť léčí,
ať mořím blíže jsme, ať skráním hor;
my prací poctivou a prací svornou
svou žulu bránit chcem i půdu ornou,
své háje, nivy, jezera a řeky;
ať zuří živlové i vrahů tíseň,
svou Slovan věčně zpívať bude píseň:
Hrom a peklo! Marné vaše proti nám jsou vzteky

U Domažlic.

I.

Kmen vyrván hněvnou tučí
zde leží pohroben,
však od kořene pučí
již synek odnož ven.

Jak statnou otců stráží!
Hle, bujarostí syt
v tlum černých mraků vráží
a roste pod blankyt.

Už v nebe z vůle Páně
hrd míří temenem,
by na mocné dal skráně
hvězd skvoucí diadem. —

Ó kéž by vlasti k děku,
jak míza v ňadru dřev,
v nás Domažlických reků
též kolovala krev!

II.

Leží blíže skalní stěny
vichorem les pokácený —
či to porubaný vrah?
Vizte! Semo tamo stojí
čety poraněných v boji
bez pomoci, že až strach!

Byl to les dřív nepřístupný,
nebo s vojsky cizák zpupný?
Hovoř, dubí kmete, mluv!
Snad to kněze Juliana
po srpnové noci z rána
tábor divých křižáků v!

Ó kéž by nám bylo přáno
uviděti také ráno,
tak se umět statně bít,
aby mohla každá víska
z lestných zhoubců rubaniska
volnost plným douškem pít!

Česká hotovost.

Náš věk se hlučně v propast kácí,
jak v bouři balvan s šedých skal,
zář kolem hlavy se mu ztrácí,
a zhýřilostí chabne sval;
rád ku světla by vzlétal zdroji,
však zanáší ho lidstva vzdech,
a slzná útěž bídy stojí
mu na šíji a na křídlech.

Zda vzlétnout může pěvců radou
ten zamračený jeho zjev?
on chabne, mře, a blíž se kradou
na ždanou loupež Svár a Hněv;
tak skonává a vchází nový,
s ním lidských běd a žalů svod,
Lesť pluhy kuje na okovy
a výkřiky schnou zdroje vod.

Po dálných nivách zbraně zvučí,
ne výskání a písní lad,
brat brata zabíjet se učí,
ne poznávat a milovat;

což na tom, oltáře-li ducha
se řítí hlukem zpoustných děl,
svět stydne, nebesa jsou hlucha
a hekatomby rostou z těl.

Tak místo k slunci, místo k předu
svár tlačí lidstvo do tmy zpět,
hruď plna jizev jest a vředu,
a lékem střela, meč a jed;
vše zklamáno, vše v stálém vření
a kolem všude záhad roj,
má pěvec hledět bez zachvění
na práv a klamů lestný boj?

On ku právu se přidej cele,
a vyrvi zradě drahý plen,
v boj za lidskosť se vrhni směle,
nechť byl by znova krví křtěn,
a zahyne-li meče svahem,
duch neklesá, jen těla tíž,
tak aspoň posvátným je prahem,
by lidstvo postoupilo výš.

Tak chce to míti souboj časů:
boj nádhery a různých běd,
boj přesycení s hrstkou klasů,
boj tmářství s jásavostí věd;
a jak se v moři vlny mění
svou vznášejíce tuří plec,
tak osud lidstva v času chvění;
boj trvá — právo stoupá přec!

I vlasť snad krví bude křtěna,
než jasnou k nebi vznese tvář,
leč čím víc byla pohaněna,
tím větší bude slávy zář;
a vím, že v záhad stálém sporu
ta českých srdcí hotovosť
nic nehledá až do úmoru
než lidskosti a práva skvost.

Při novém roku.

Opět Čas, jak oblak střelou žhavou,
v propasť věku starým rokem máv',
a nám stále se sklopenou hlavou
na stráži jest státi u svých práv,
a nám stále v běsném vášně vření
není klidu, není míru dosť:
v jedné straně číhá pokoření,
v druhé licoměrná úlisnosť.

Jest nám bdíti, jak u rodné chaty,
tak u rodné země horských bran;
vždyť za věkem věk vždy jedovatý
nesnášel nám, leda hejna vran,
která tyla z bohatýrských trupů
nebo v klecích uzavřených hlav,
a za těmi zlosyn, dychtiv lupu
jako vlk, když padá v klidný brav.

Jest nám bdíti, aby v době kruté
v nástrah sítě nepadli jsme zas...
nuž, myšlénky v ohni víry skuté
v hradbu skrání naber každý z vás,
zdatnými se opásejte činy,
bystrosť v oči berte, bodrosť v hruď,
vaše paže budiž z oceliny,
ze zlata však věrné srdce buď.

Ne v titěrných hračkách plané ženy,
v mužné práci pochvaluj si Čech,
nepřítel vždy meč má napřažený,
byť se píseň chvěla na ústech;
nových činů touží doba nová,
jak nového slunce nový den —
v slávy vítězství kdo víru chová,
skutky musí býti odkojen.

Nezříte snad z mraků na severu
povždy na nás valící se bouř,
mníte snad, že chat to v lesa šeru
či pastýřských ohňů vábný kouř?
Ne, to smoud, jenž v luhy krásy tíhne
z hrozné výhně — zdiven, kdo ji zřel —
z jejíž lůna den co den se líhne
na tisíce zmijí: smrtných střel.

To jsou krby, kde se pouta kují,
v kterých závisť zardousiť chce svět,
a kol hrady, v nichž se vyučují
lidé lidi houfně zabíjet;
chcete mraky zaplašiti zvony,
prosbou, lkáním, sklánějíce tvář?
vzplaňte duchem, celé legiony
oslniť můž' jedné hlavy zář.

Či snad na báj dětskou spoléháte,
na ten věčně uspávavý lík,
v horské skrýši zastánce že máte,
s pláčem doufajíce na Blaník?

O těch klamu! Pouze v srdci vašem
světec dřímá, čin to zas a zas,
ale Jiřím, z Husi Mikulášem
nezrekovní loutkový náš čas!

Či snad na ty strmé horské valy,
na těch obrů věkovitý kruh,
na ty hvozdy, jež se v mraky halí,
na vod jarních lomozivý ruch?
jaké bajky nové lidstva době,
jaká hříčka nepatrných slov,
kterou sotva skonejší se robě...
za tím dávno uzavřel se rov!

Bránit-li se nebudeme sami,
pak tu drahou marně střehou zem
horští obři žuly pavezami,
dvěstěletých jedlí oštěpem;
marny bystřin peřestné jsou prahy,
marna nepřístupná propast mlak —
Čas má křídla; což jsou plží drahy
těm, kdo vznést se mohou do oblak!

Čas v obdobě nové vždy se vrací,
částkou ztracen, částkou letí zpět.
Děti stráže, k práci, k práci, k práci,
ztratíme-li vlasti, co nám svět?
ztvrdíme-li sebe v lidstva tísni,
co nám byly platny mlat a cep?
co ta skvostná kytka svěžích písní,
vedle ní-li není činů štěp?

Vše, co píle budovala dědů,
vše, co stavěl otcův umný ruch,
bude chrámem, chladným však jak z ledu,
náš-li klenby neoslní duch,
mohutně-li nepronikne v rodě
jeho věčně skvějící se zář,
nevzplanem-li láskou ku svobodě,
Vlast-li nevzneseme nad oltář.

Běda zemi, kde se jinak děje,
lhostejným kde bohatýr i lid,
o předcích kde kmet tká epopeje,
dětmi však se nemůž' pochlubit,
kde jen honba po chlebě se vzmáhá,
přežitych kde výsad na pořád
dychtiv jeden, druhý vzdát se váhá,
spor množíce, aby třetí vládl'.

Běda zemi, v které lásky není,
svár kde bují klamu na povel,
kde — drť slídy — smýšlení se mění,
plaché přízně lesk-li na ně sjel,
kde jen: »Věř a nebádej« se káže,
»kdo tě šlape, k nohám se mu stel« ...
zemi té Buh nepodává paže,
aniž přichází jí spasitel.

Běda zemi, jež se zotročila,
požitku již schabil sladký dým,
kolébkou nechť rekův ondy byla!
Kde říš Faraonů, Byzanc, Řím?

kdeže dožů lod jest stoveslová,
kde hvozd stěžňů moře na ňadrech?
vše čas ve záhybech pláště chová,
či to rozvál bouřny jeho dech?

Jenom pověst zbyla, druhé kleslo,
skráň kdo vlasti zaviti chceš v laur,
vzletni srdcem, zdatnějšíť má veslo
v křídle svém, než onen Bucentaur,
jehož sláva skryta v moře hloubi,
porobených mámivým je snem —
s bezkřídlým se Sláva nezasnoubí,
pohrdáť i králův prstenem.

Nuže, vzhůru, k vědomí a práci,
ať než s rokem vystřídá se rok,
ostřím ducha do prachu se skácí
českých práv a dětí lačný zmok;
vzplaňte srdcem, chladní, vstaňte, spáči,
k dílu, k dílu, každý na svou stráž,
po palmách a lauru nechať kráčí
národa a slávy Mesiáš.

Vyznání.

Aj nádherné jest vykonáno dílo,
jak v Efesu je konal Herostrat!...
Ó vlasti má, ó mladá česká sílo,
to článkem má být zas tvých nových ztrát;
čím po sta let jsi druhdy krvácela,
co vzaly tobě Čáchy, Řezno, Řím,
jen prvkem býti má?.. Pryč, chmuro, s čela,
já věřím v ducha, zradě nevěřím!

Dřív vrah, teď syn tvým skvostem, vlasti, hýří
a bez ostychu kal ti metá v tvář:
»Vše klam a mam! Kde vaši bohatýři?
Kde hrdinů jest čin, kde pěvců zář?«
Tak směje se a nepříteli k zdobě
i nás i tebe třísní příkořím;
však vstaneš zas, byť pohřbena již v hrobě;
já věřím v ducha, chvastu nevěřím!

Hle, ve zlotřilé děli samopaši,
že bídnou lží, co ondy vzneslo nás,
že baby byli dědové kdys naši,
a baby mají vnukové být zas;
že posvátné a drahé lidu blány
jsou pouhou lží — jak smutnu tebe zřím —
a zřídlem naši chabosti a hany;
leč věřím v ducha, zlobě nevěřím!

Je přesvědčují čárečky a háčky,
je novým věkum nedostižný duch,
ba jako ženy na večerní táčky
se scházejí; ó jaký je to ruch,
kde jeden přes druhého stále volá:
»Já s té!« »Já s té se strany obořím,
co jest nám duch, víc písmena jsou holá!« . . .
Já věřím v ducha, slovu nevěřím.

Co jest mi řádka nerovná či kusá?
Co slova zvuk, co písmen planý tvar?
Co čas, jenž předků za věhlasem klusá?
Mne blaží víc ten čarodějný dar,
jenž křísil nás a sílil v tuhém boji;
já délky veršů v písni neměřím
a nedbám též, kde dělí se neb pojí;
já věřím v ducha, formě nevěřím!

Či barvy dbáti mám, neb skvrny rušné?
Co praví as? Že lépe bylo dřív!
Zda Pegasovo polétání vzdušné
a božský původ poznat mohu z hřív?
Či jiskry oka kusé na podkově,
v trest zlatozkusnou-li ji ponořím?
Což do barvy mi na záhadném slově?
Já věřím v ducha, hmotě nevěřím!

Žel, vlasti stolec kácí se a drobí,
už její slávy nedbá jun ni muž:
ten lhostejen, ten jed jí lékem robí;
ach, oba v srdce zabodli jí nůž,

jejž vrahem odhozený znova zvedli;
viz, každý dí, až kam ho zabořím! . . .
Leč kdyby ještě hrozněji si vedli,
já věřím v ducha, noži nevěřím!

Jím slavným být chtěl zavilec jen chabý,
jenž na krásu, jíž myslí nedostih',
po lháře mrzkém způsobu a baby
slov nerozvážných černé mraky zdvih';
co věčné však, to záhad zlatou sponou
své srdce zavírá. Já nevnořím
se v příboj zla, v němž jiní bědně tonou,
já věřím v ducha, bajce nevěřím!

Toň, smělče, toň u vlastních záhad moři;
proč vzpíráš se, proč křičíš: »Pomoc, ven!«
Vlasť Česká hrdě na čarovném oři
ti s nebes výše zahřmí: »Zahyň jen,
když bez vesla jsi volil mořem dráhu!
Já polétáním k slunci neshořím,
ty strašidlem buď jiným pro výstrahu!« . . .
Já věřím v ducha, zkáze nevěřím!

Co zhubit chceš, to není časnou vilou
a není klamem vytoužený vid,
vždyť po staletích všemohoucí silou
jak Kristus probudilo mrtvý lid;
a proto vím, že nezrobeno v kradí,
v čem divotvorné zřídlo světla zřím
a zář, již Bůh mé vlasti na skráň vsadí . . .
já věřím v ducha, klamu nevěřím! —

Ta drahá vlasť — nechť v slzách teď se topí,
jak na Golgatě božské matky zjev,
nechť v srdce vniká tisíceré kopí,
nechť šat i hruď i skráň jí třísní krev —
ta vstane zas, ač zběsilosť jí laje:
»Vše zahubím ti, zničím, umořím!« . . .
To všecko lesť, jež sněhem března taje —
já věřím v ducha, zhoubě nevěřím!

Vlasť vstane zas — nechť povalena zradou,
nechť legiony střehou její hrob —
by ztrestala, kdo v její chrám se kradou
a bezcitně ji olupují zdob;
zas vztyčí se, že smělý rouhač ztrne
a zděšen prchne k dálným pohořím,
zkad ukrutenství stále k nám se hrne . . .
Já věřím v ducha, smrti nevěřím!

Nepřátelům.

Již tolikráte smíru jsme si ždáli,
leč posavade vládne spor a hněv;
pryč máme z míst, kde od věků jsme stáli,
kde za své bytí cedili jsme krev?
To nepůjdem! Však dáme-li vám ruku
a díme-li: »Jsme stejni, brat jak brat,
buď smír a mír!« tu v poplašeném hluku
nám spíláte, že chví se chýš a hrad.

Vždy díte nám: »My nechcem smíru přece,
vy tmáři jste, nás k světlu nese chvat!« . . .
však před těmi svá skláněli jste plece,
již naše světce dali spalovat!
Zda více jste? aj, váš-li zor to věstí,
či klenba čel, či mluvy zpěvný skvost,
či ducha jas, či ostří meče v pěsti,
či lásky žár, či práva výmluvnost?

Proč vždy a stále svírati nás chcete,
proč mocí jímat v těsné kruhy pout?
kdo dal vám práva, samozvanci, rcete,
nám mocí za pány se vyšinout?

či má, jak ondy, se schýleným čelem
syn slávy v lebkách nositi vám krev,
když ještě divocí a nazí tělem
svá doupata jste měli v temnu dřev?

Kdy v našich polích, úlevou jsa práce,
zpěv sladký hlaholil a zvonil rým,
tu praotec váš, ještě duby káce,
zpit medem topor robil k loupežím;
a pro zlatou kdy korunu tam v Rýnu
váš ode druha zavražděn byl druh,
pěl Lumír nám, že Libušině týnu
hruď chvěla se, a krásou kvetl luh.

Když vaši vojvodové Oustí blíže
do ňádra vlasti hrozný vbodli šik,
byl prostý cepař — ono režné kníže —
tím božím bleskem, jenž vám v nitro vnik';
aj, tenkrát Čecha prosili jste kleče:
»Dej milosť nám, jeť ukrutný tvůj tep!«
Brat nevěřil, znalť zrádné vaše léče
a zná je posud, třímaje svůj cep!

Kdy Řím se modlil, míchaje své jedy,
a k meči chabý, neschopný váš syn
k nám s loutnou zrádné chodil na výzvědy,
zrál v zemi Jiříkově slávy čin.
Nám, vaši králové kdy sotva četli,
psal věčné pravdy rolník filosof
a témy lži, jež blínem u vás kvetly,
svál pravdy dechem v hrstku planých slov.

Když u vás v postrach světu rostla kopí,
zrál u nás práce těžký, zlatý klas;
teď cestou k vám se množí pomsty stopy,
leč cestou k nám jde nadšení a jas;
je chcete zhubit nám a směle rváti
a s hlavy věštců strhnout svatých zář?
zda slunce strachem ustane as pláti,
když zpupný černoch obrátí naň tvář?

Vy že jste víc? Aj paží snad, ne duchem,
hle v srdci vlasti zakotven náš kmen,
vy havrani jste na kloníku suchém,
jenž pučel dřív, než padnul ve váš plen;
zda káň je víc, než pěvců vzletné sbory,
již hnízda svíjejí, když voní květ?
my ruku dáváme, vy chcete spory,
my béřeme svou vlasť, vy celý svět!

Nu, silou pluků chlubte se a zradou,
však poznali jste, myslím, z letních dnův,
že pták, když v hnízdo ku mladým se kradou,
směs jedovatých ničí mravencův;
a víte snad, že bílý racek nivy
sta žravých zhubí v poli kobylek,
a komoň ušlechtilý šlehem hřívy
v ráz tříští dráždících ho sršňů vztek.

Nás nezastraší dupání a skoky,
leč nad jiné jest ducha zářný vzlet;
teď víc než kovem opásané boky
je pravdou nadšený a mužný ret;

víc hradiště než valy obehnáno
jest právy ovinutá vzdorná hruď,
a v osudu-li černé knize psáno,
že zhynouti nám přece — nuže, buď!

To věřte však, že nepadneme sami,
sto vrahů dříve strhne každý z nás,
my reky slávy vzejdem nad hvězdami
a bez vás bude rodným krajům snáz;
leč vím, že nevzplanulo v boží skráni,
by dravčím bezprávím byl ubit Čech,
jenž duchu lidstva pádném při stoupání
vždy odhodlaně pevným stupněm leh'.

Ten velký vůdce, národy jenž stráží,
on k cíli, věřte, uvede nás sám
a sluncetvornou ukáže nám paží
drah nejjasnější k slávy končinám;
leč vám, jak ondy v Dagonově chrámu
rek Samson — nechť by spoután zas a zas —
ten Babel lží a podlostí a klamů
na pyšné hlavy strhne mocný čas.

Dál travte zlobou života nám číše,
však proudu dějin nepotřísní kal,
ve blankyt duch náš hvězdami se vpíše,
jak ondy světům na podiv se psal;
těch vašich kopí mračna ocelová
čel našich zlatý protkne paprsek,
ne brojem už — pláť lidstvu doba nová —
leč myšlénkami skví se pravý rek.

Tož raděj ducha osedlejme oře,
kdo výše vzletne jejich na křídlech,
hrot závodil dřív na Bílé tam Hoře,
teď mečem ducha závodit chce Čech!
Nuž, vzhůru! — Hvězd se dotkla naše čela,
leč kůň váš ještě sirou tepe zem —
vždyť vláčí posud hmoždíře a děla . . .
my lítnem výš, Bůh dej být vítězem!

K práci, k lásce!

To nejde jaro, to jde zima k nám . . .
jak, ještě zima? Dost jí v lebce mám
a dosti je jí kolem vrchovatě,
chci jaro, jež si vykračuje v zlatě.

Však nechci pro sebe ten jeho svit,
chci pro rodný jej kraj a český lid,
by sobě sám a potomkům, svým dětem,
zas mohl čela oviječi květem.

Vždyť čas, jenž v rudých stopách hrůzy prch',
kde který byl, květ z českých skrání strh',
ó Bože můj, hle, jak ta tvář je bledá —
a nové růže posud marně hledá.

Však hlavu vzhůru! bděme, střezme zem
a najdem růže své, nechť pod sněhem,
jichž vůně všem zas věčného dá mládí,
jen pracujme a mějme se víc rádi!

České zpěvy.

Buďte vy si hrdi na to,
samozvaní páni,
že vám roste z truhlic zlato,
přílby z nízkých skrání;
že vám pučí meče k broji
v poli místo setí,
a že se vám v stejnokroji
rodí vaše děti.

Máme také něco svého,
kazatelé přísní:
v prostřed lidu ubohého
zřídlo zvučných písní;
v naší mysli krása zkvítá
na čarovném stonku,
kdo k nám vchází, toho vítá
soulad zpěvných zvonků.

Nedbáme těch ostrých zbraní
kutých pomstě k vůli,
ruka boží z nenadání
zlomí vám je v puli;
my však, až se vřava zdýme,
k zlosti vám a k hněvu,
hlaholně ji zaplašíme
zvony českých zpěvů.

České klenoty.

mraky zlob a hněvu neukrotných
českých říše klenotů plá skvost,
jejž — vždy hotov — ostřím zbraní hrotných
bránil lid, když dravčí vášně zlost
soutěskami do země se drala,
prsť by ornou, pluh i jazyk brala.

Marno její násilí však přece,
přes hor prahy nesvalí se již —
nechať rovna rozvlněné řece —
jak křižáků horda Ústí blíž,
když ji Češi v řadách, bokem k boku,
ňadry tarasili na sta roků.

Odváží-li po koruně svaté
rukou vraha sáhnouti nám čas,
pak, jak ondy zraky jedovaté,
oslepí mu Karlův klenot zas,
a jak s čela krále Jiříkova
sluncem bude zářiti nám znova.

Nechť jej hanbou třísní podlé davy,
jako dříve uchrání jej Čech;
na špalcích-li znova padnou hlavy,
táž myšlénka vzejde v jiných stech,

v koruně pak rubín z české krve
vzplane čarovněji nežli prve.

Svitne k mořím v kraje nových světů,
aby v srdcích lidu, jenž již tlel,
vzkřísil orly nadšení a vzletu
velké matky Slávy na povel,
již by svědky byli u všemmíru,
že vlasť česká vlasť jest bohatýrů.

Že v ní láska svaté žezlo třímá,
z něhož lidstvu věčný proudí mír,
že máť Praha slyne mocí Říma,
že v rej uměn přešel sporů vír,
a že obraz vlasti s koule říše
v údiv září veškerenstvu k pýše.

Meč že svatý, který k svému boku
pásal ondy zbožný vládce kněz,
nepokynul k boji tisíc roků;
že lid živ jest, jako ptáků směs,
která z rána, i kdy kraj se stmívá,
v zlaté zoře hymnus krásy zpívá.

Tak chce národ žíti na vzdor haně,
jež lstí smečku dravou pouští naň,
však též hotov vzíti odhodlaně
v uhnětené ruce pádnou zbraň
a s ní třeba mříti prostřed seče
za koruny lesk a slávu meče!

Odhodlán jest času do osudí
mužně sáhnout za ten otců pych,
nechť vynese smrtný rubín hrudi,
hlavě vínek trnů krvavých,
nebo nejsvětější lidská práva;
vždy mu heslem *vlast* a cílem *sláva*.

Nedá si již bráti drahých skvostův
dvouručákem pomsty krvavým,
ni s čel vavřínových letorostův,
ni píď země nájezdníkem zlým,
ni blan drahých, svědků velkých činův,
ni práv posvátných, ni dcer, ni synův.

Nuže, slávy symbolové svatí,
k nimž se národ se všech tulí stran,
zaskvěte se, nechať hrozí kati,
nechať v rudém moři lží a han
zpupný nepřítel nás stále hrouží —
duch ve vaší záři u výš krouží.

Mocně šine svoje křídla bílá
sluncem obroubená dál a dál:
jedním skrývá věk, v němž zašla síla,
druhým čas, v němž v slávě přijde král,
aby, vámi zdoben na prestolu,
lsti a sváru srazil hlavu dolů.

Lítici by hadí uťal kosmy,
jako ondy slavný Vratislav,
jehož lesku věk nezakryl osmý,
ani lhářů závistivý dav,

a jenž povznešen, jak Achill nový,
říš německou dobyl císařovi.

Zase přijde pomazaný Páně:
zapřisáhne dávný klenot práv,
korunu dá na žehnané skráně,
k boku meč a na plec zlatohlav,
žezlo v pravou, v levou ruku schoulí
věhlas světské moci: s křížem kouli.

Přijde, přijde! Drahý poklad říše
leskem vzplane světu na podiv;
český chorál u vznešené pýše
vlniti se bude do všech niv,
do všech krajů, do hradu i chaty
zvučným hlaholením: »Svatý, svatý!« ...

Zákopníkům přenárodnění.

»Gore ptencem, k nimže zmija vnoří«

Kde štvaná klesá laň, tam tíhnou vrány . . .
Ó příznivý jste vybrali si čas,
kdy zlobou hnán svět prchá z míru brány
a satan zhasiti chce slunce jas . . .
Proč přišli jste, vy prorokové bludní?
Proč kal jste vrhli v křišťál našich studní?
Proč jedem jitříte jej zas a zas?

Aj, pěkně jste se shodli, chásko smělá,
jak otrhati vlasti outlý květ,
jak schytať pěvců sbor, jichž duše skvělá
jí v úkoj žalu písně hodlá pět;
tak přišli jste, jak vlci s ovčí koží —
ó že vás nezasáhla střela boží,
než vytím svým jste pohyzdili svět!

Vás věru nekojila matka česká;
spíš netvorná, zlo sálající saň,
jež nad hlavou nám perutěmi tleská
a stále žádá české krve daň.
Kéž v národě již vstanou bohatýři:
zde mocný Trut, tam jasný světec Jiří,
a pravdy ostřím rozpoltí vám skráň!

Co chcete zde, vy pánové, ač kusí,
když pro posměch vám svatá naše vlasť,
když otcův mrav, jich hněv i zpěv vás dusí?
Lva lapit toužíte snad v krysí pasť?
Proč v posměch jsou vám předků slavné doby?
Proč prznite jich pomníky a hroby
a děti vábíte jim ve propasť?

Vy Zábojů z nich mít si nepřejete,
leč Vestoňův a rabů chtíčů svých;
vždyť do voznice nepřátely jeté
a do jich stop a do bezedných ryh
nám mocí štvete dorost lidu svěží,
nechť zapadá, vy zrady padlí kněží,
jim za zrcadlo stavíte svůj hřích.

Proč díte jim: »Vlasť nepřátel je větší,
jest slavnější, mdlý slávy synu, viz,
zde každý kámen o tvé bídě svědčí,
tam blaho kyne u bohatých mis,
tam síla jest: vše meče má a kopí,
zde čela znoj jen ostří rýče kropí,
zde prací mřeš, tam válkou vládnul bys!«

Proč přišli jste, když cizina vám více
a vznešenější nepřátelská zášť
a nad vlasť matku vrahů souložnice
a nad hvězdnaté nebe s řády plášť?
Proč přišli jste, proč dlíte, kdož vám velí?
Však Bůh a vlasť a lid vás neoželí,
ba z těch vás dávno proklel každý zvlášť!

Zda volal vás kdos do rodiny Čechů,
nám ku pomoci jíti z různých stran?
Vy sami přišli jste, leč pro neplechu,
a strhali jste obvaz našich ran,
by po staletích ukrutněji zely;
vždyť tu, kdy nejvíce jsme krváceli,
své poštvali jste na nás hejno vran.

Aj, mníte slávou ovinout si čela,
když potřísníte vlasti zlatohlav
a řízu kněžky strhnete jí s těla,
by zrakem svým ji shaněl vrahů dav?
Co Ladou jest, to nebeskou svou září
chtíč rozmete, zrak v chámské zničí tváři
a z paprsků si nový utká háv.

Ó jděte, jděte, vrahů štítonoši!
Co žádá zde váš poběsilý dav?
Snad na věžích zas uviděti v koši
skráň krváceti jasných českých hlav?
Či popírané pálit chcete knihy?
Či v kmen náš sekat věčné smrti líhy
a do zálohy vlkům hnáti brav?

Pryč, chásko, pryč! — hle, kterak vztekem dupá —
před světa hanbou v onu prchni skrýš,
jež ve tmách hostí ducha tvého — supa —
k těm, kdož nám stokrát rvali srdce již;
až drahou vlasť zas ovineš nám mraky,
pak jista buď, pak odkopnou tě taky,
nechť k hanbě své je nyní velebíš!

My dále věrně bojovati budem
za veškerý nám svatý otcův skvost;
což na tom, zve-li nepřítel jej bludem
a závistí-li padá v nemilost;
my všickni: kmet i muž i jun i dítě,
chcem vítězit neb umřít na svém štítě,
kol hlavy zář a lauru letorost!

A ty, zda věříš, krvi naše mladá,
že Bůh a vlasť a národ nejsou nic?
Snad dravčí jed ti v outlé srdce padá,
a pochybnosť zří z jasných zřítelnic?
Zda víc dbáš svůdců vystrojené řeči
než rekovnosti otců, padlých v seči,
jimž ondy stejná zrada vyšla vstříc?

Ó vzmuž se, vzplaň, ty zoro naše drahá,
z těch léček chlebem navnaděných spěš!
Což nevidíš, jak klam jich v nebe sahá,
jak ondy na Sennárské pláni věž?
Ó pryč, ó pryč, než Bůh svou hněvu střelou
vše náhle rozmete, než krví vřelou
svých vůdců platit budeš mrzkou lež!

Zpět! Matce vlasti na srdce vlož hlavu
a slyš, jak smutně děsným chví se snem;
ó braň jí, braň, než luze na popravu
rab vyvleče ji v hrozném pychu svém!
Ó spěš, a křídly nadšeného ducha
ji kryj a chraň a vznes — ó nebuď hlucha —
ty věrna budeš-li, pak nezhynem!

V paprscích myšlének uzrává čin!

V paprscích myšlének uzrává čin,
a písně na křídlech se právo vznáší,
by zřelo líp, co lotři dole páší,
již zbořili nám rodné slávy týn.

V paprscích myšlének uzrává čin!
Hle, jaké růže z českých skrání pučí,
jakmile šumí, perlí to a zvučí,
jak vazby zbavený duch starých vin.

V paprscích myšlének uzrává čin —
již jako skřivan třepotá se v plese,
však brzy k slunci sokolem se vznese,
a čeho toužil otec, spatří syn!

V paprscích myšlének uzrává čin!

Vyzvání.

šik, pěvci, v šik! Dost sladkozvukých bolů,
již vzneste hlavu, vyjasněte zor!
Či nevidíte divném ve chomolu
ta černá mračna valiti se s hor?
co kryto v nich, z vás každý asi tuší,
či má nám lhostejným být onen zjev?
Nuž zlaté struny napínejte v duši,
a chorálem zvuč nadšený váš zpěv!

V šik, pěvci, v šik! Však písně zlatá slova
víc přemohla než ocelitý meč;
či nerozhodla chasa Prokopova
blíž Oustí cizích mečů dravou seč?
či nešel postrach českých ze zpěváků,
když jejich tábor zbožný chorál pěl
a v taktu cepy bušil do křižáků,
jichž vzdor a vztek vlasť loupiti nám chtěl?

V šik, pěvci, v šik! Kruh nepřátel se úží,
lesť skrývá zákopníky všude již;
nuž, bojovníci písně, do oruží,
hruď k hrudi těsni se a k muži muž;

ať jako ondy pokoření kleknou,
kdo trou nás, jedem pojíce svou zbraň,
ať před šípy se vašich očí leknou,
až strachem kopí pustí chabá dlaň!

V šik, pěvci, v šik! Či nezříte, jak třísní
zem otců bohatýrskou zmarná lesť?
lid hyne, spí; nuž probuďte ho písní,
či má ho věčně uspávati zvěsť,
že v době zlé — ač vrcholem již zkouší,
a v každé srdce cizí meč se vryl —
k nám světec náhle přijde na bělouši,
jenž s bojovníky v Blaníku se skryl?

V šik, pěvci, v šik! Ať slunná duše vaše
svým křídlem zaplaší ten planý vzkaz,
nač vyčkávať, až v děsné samopaše
nám zloba na hruď ostří vloží zas?
radš dříve v platví ňadro skryt i plece
a v srdcích bratří nítit svatý žár,
jímž postrašen by v kout se schoulil klece
ten tygr, jehož vždy nám hrozí spár!

V šik, pěvci, v šik! Ty bolůstečky hravé
již nechte spáti v květech veršů svých,
by jako sokol, ne jak ptáče žvavé
duch český vzlét' o mocných perutích
v tu žárnou výš, kam odpažnice vrahů
svůj marně chrlily by smrtný kov,
a nový Žižka na každém stál prahu,
až na loupežný hnali by se lov!

V šik, pěvci, v šik! Zla na démony každý
jak cherub metejte svých písní blesk
v leb synů tmy a závisti a vraždy;
ten vašich čel a skrání čarný lesk
ať straší vše a poráží a slepí,
co zradou skupilo se kolem kol,
buď svatý zápas náš a velkolepý,
a kolik skrání, tolik gloriol!

OBSAH.

Strana

Co zpívat? 7
Vlasti I. II. III. IV. V. . . . . 9—14
Jedno nebe, jedna vlast 15
Národu 17
Českému severu 18
Praze 21
Naší naději 26
Českým dědinám 28
Vltavě 32
Víškám jihu 37
Česká řeč 39
České písni 41
Pošumaví 43
Trosky Šumavské 46
Do knihy na Ryzemburku 49
Poslání na Slovensko I. II. . . . . 51—56
Na obranu mateřštiny 57
Nové písně 59
Zlý čas 60
Chorá sláva 62
Výstraha 63
Píseň českých žen 65
Vědomí 67
Vše hyne 69

Strana
Oloupená 71
Hrdin dědicové 73
Při čtení dějin z doby pobělohorské 74
Lev dřímá 75
Odkazy 76
U Domažlic 77
Zadumaná pověst 78
Upír 79
Jindy a nyní 80
Písni 82
Mlhy 83
Kde domov můj? 84
Hej Slované! 87
U Domažlic I. II. . . . . 89—90
Česká hotovost 91
Při novém roku 94
Vyznání 99
Nepřátelům 103
K práci, k lásce 108
České zpěvy 109
České klenoty 110
Zákopníkům přenárodnění 114
V paprscích myšlének uzrává čin 118
Vyzvání 119
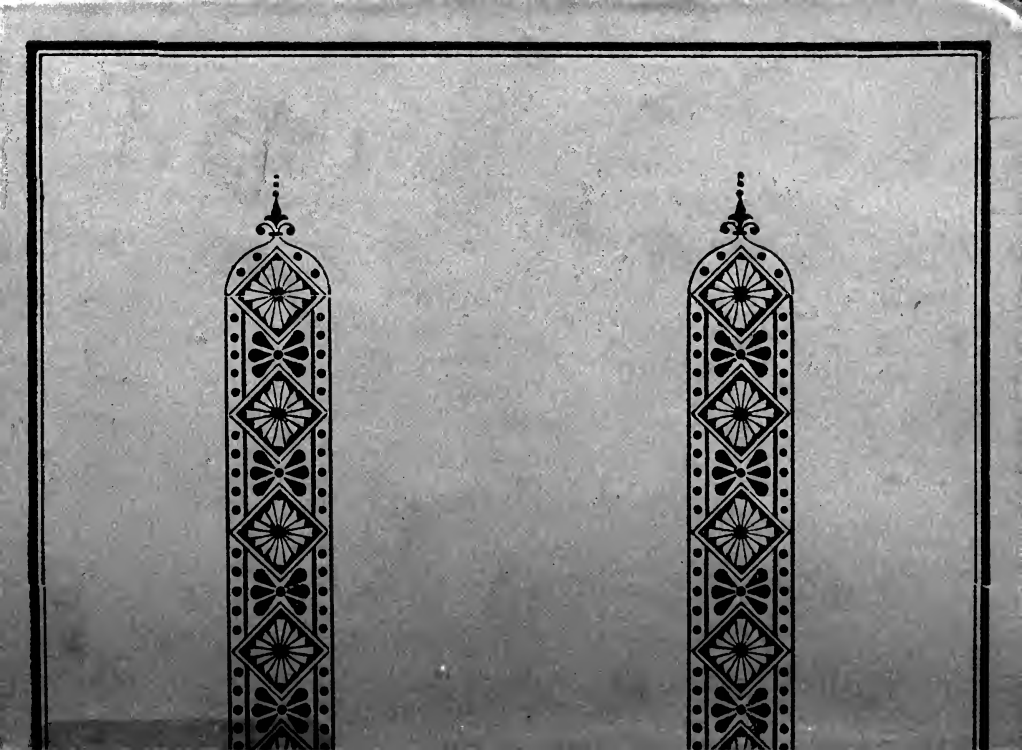
PG
5038
H48S58
1888
c.1
ROBA